

DE "KORTE WEG-PROCEDURE" IN HOGER BEROEP

Sabien Lust

*Onder wetenschappelijke begeleiding
van prof. Lemmens*

INLEIDING

1. In het raam van het seminarie *Gerechtelijk Privaatrecht* werd mij de opdracht gegeven dieper in te gaan op de problematiek van wat men noemt "de korteweg-procedure" in hoger beroep. Alvorens de uiteenzetting aan te vatten, lijkt het aangewezen deze materie te situeren binnen de gerechtelijke procedure.

2. Art. 616 Ger. W. bepaalt dat tegen ieder vonnis hoger beroep kan worden ingesteld, tenzij de wet anders bepaalt. Ondanks de algemene bewoordingen van deze bepaling, bestaat er geen algemeen beginsel dat het recht op hoger beroep waarborgt. Hoger beroep is maar mogelijk in de mate de wet dit toelaat.

3. Wanneer hoger beroep mogelijk is, verloopt de procedure in principe volgens de gewone regels van het geding zoals deze in eerste aanleg gelden (art. 1042 Ger. W.). Op bepaalde punten worden deze regels buiten werking gesteld door de bepalingen van artt. 1050 - 1072 Ger. W., die specifiek betrekking hebben op de procedure in hoger beroep. Zo bestaan er bijzondere bepalingen betreffende de vorm van het hoger beroep, de vermeldingen die moeten voorkomen in de akte van hoger beroep, ... Deze regels sluiten meteen de toepassing van de overeenkomstige bepalingen van de procedure in eerste aanleg uit.

4. Het hoger beroep wordt luidens art. 1056 Ger. W. ingesteld hetzij bij akte van een gerechtsdeurwaarder, hetzij bij verzoekschrift, hetzij bij aangetekende brief, hetzij bij conclusie. Art. 1057 Ger. W. bevat een reeks vermeldingen die op straffe van nietigheid moeten worden opgenomen in de akte van hoger beroep. Hier ligt meteen ook het vertrekpunt van deze studie: luidens art. 1057, 7° (oud) moet de akte van hoger beroep "naargelang het geval, hetzij de termijn voor de verschijning, hetzij de plaats, de dag en het uur ervan" vermelden¹. Hieruit

¹ Deze vermeldingen, evenals de andere opgesomd in art. 1057 Ger. W. moeten niet voorkomen in de akte van beroep wanneer het beroep wordt ingediend bij conclusie. Dit is logisch, want de inleiding bij conclusie is de geëigende vorm voor het instellen

kan worden afgeleid dat er twee soorten beroepsprocedures moeten worden onderscheiden.

5. Een eerste procedure is deze waarbij de akte van hoger beroep "de termijn voor de verschijning" moet bevatten. Dit is meteen ook de normale manier waarop het hoger beroep wordt ingeleid. Men spreekt over "de inleiding van de zaak tegen een onbepaalde dag". Een tweede procedure is dan deze van de "inleiding van de zaak tegen een bepaalde dag". Wanneer deze procedure moet worden gevolgd, moet de akte van hoger beroep de plaats, de dag en het uur van verschijning vermelden en gemotiveerd zijn. Als men spreekt over de "korteweg-procedure" of de "versnelde procedure", wordt hiermee deze tweede procedure bedoeld. Art. 1066 Ger. W. bepaalt namelijk dat wanneer de zaak wordt ingeleid tegen een bepaalde dag, het gerecht de zaak aan zich houdt en erover wordt gepleit op de inleidingszitting, of anders binnen ten hoogste drie maanden, indien nodig zelfs op een namiddagzitting. Er wordt dus een snelle behandeling voorgeschreven voor dit soort zaken.

6. De artikelen m.b.t. de procedure in hoger beroep werden op vrij ingrijpende wijze gewijzigd door de wet van 3 augustus 1992 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek (*B.S.*, 31 augustus 1992).

7. In een eerste deel van deze studie wordt dieper ingegaan op de versnelde procedure zoals deze geregeld was voor 1 januari 1993, datum waarop de wet van 3 augustus 1992 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in werking is getreden. Eerst wordt een korte beschrijving gegeven van de gewone procedure van hoger beroep, de zgn. "lange weg". Daarna wordt in detail ingegaan op de eigenlijke versnelde procedure. Daarbij worden eerst de specifieke vermeldingen besproken die de akte van hoger beroep moet bevatten ingeval de korte weg wordt gevolgd. Daarna volgt een behandeling van het toepassingsgebied van de versnelde procedure. Tenslotte wordt nog kort ingegaan op het verder verloop van de procedure eens de zaak is ingeleid. In een tweede deel wordt dan dieper ingegaan op de wijzigingen die bovengenoemde wet van 3 augustus 1993 heeft aangebracht aan de verkorte rechtspleging.

van een incidenteel beroep wat per definitie gebeurt hangende de procedure voor een beroepsinstantie. De zaak is dus reeds ingeleid bij het gerecht van hoger beroep, waardoor het opnemen in de conclusie van de vermeldingen opgesomd in art. 1057 Ger. W., overbodig is geworden.

I. HET SYSTEEM ZOALS HET GOLD TOT 1 JANUARI 1993

A. DE "LANGEWEG-PROCEDURE": DE INLEIDING VAN DE ZAAK VOOR EEN ONBEPAALEN DAG

1. De termijn voor de verschijning

8. Zoals hoger vermeld is de gewone manier van inleiding van een zaak voor een beroepsinstantie de inleiding van de zaak voor een onbepaalde dag. De akte van hoger beroep bevat niet de preciese aanduiding van plaats, dag en uur van verschijning, maar vermeldt enkel een "termijn voor de verschijning" (art. 1057, 7° Ger. W.). Dit is de termijn binnen welke de geïntimeerde zijn "verklaring van verschijning" moet doen, waarmee hij te kennen geeft dat hij ook in hoger beroep als partij wenst op te treden. De geïntimeerde verschijnt door het doen van de verklaring van verschijning. In principe moet dat gebeuren binnen de termijn voor de verschijning, maar ook nadien kan hij nog geldig de verklaring van verschijning doen. Wanneer de geïntimeerde geen verklaring van verschijning doet, kan tegen hem verstek worden gevorderd, en dit van zodra de termijn voor de verschijning is verstreken².

9. Algemeen wordt aangenomen dat de duur van de termijn voor de verschijning acht dagen bedraagt (art. 1042 jo. art. 707 Ger. W.), in voorkomend geval verlengd overeenkomstig art. 52 - 53 Ger. W.. Een kortere termijn is enkel mogelijk indien dit door de wet is voorzien of indien de rechter krachtens de wet de bevoegdheid heeft om de termijn te verkorten (art. 49 Ger. W.).

10. Aangezien de termijn voor de verschijning een minimumtermijn is die aan de geïntimeerde moet worden gelaten om te verschijnen, mag de appellante hem een langere termijn toekennen³.

2. Sanctieregeling

11. Een akte van beroep die een langere termijn voorziet dan acht dagen voor de verklaring van verschijning, of die zelfs de termijn onbepaald laat door bijvoorbeeld de gedaagde eenvoudig uit te nodigen zijn verklaring van verschijning te doen "na de wettelijke minimumtermijn", is niet nietig en dit o.w.v. het feit dat nergens in de wet die nietigheids-sanktie wordt voorzien (Cass., 8 februari 1974, *Arr. Cass.*, 1974, 619).

12. Wanneer de termijn voor de verschijning wordt bepaald op een kortere termijn dan acht dagen zonder dat men zich bevindt in één van de gevallen waarin deze kortere termijn mogelijk is, is de akte van hoger beroep nietig. Deze nietigheid kan evenwel enkel worden uitge-

² Cass., 9 februari 1978, *Arr. Cass.*, 1977-'78, 691.

³ Cass., 8 februari 1974, *Arr. Cass.*, 1974, 619.

sproken wanneer de partij die de exceptie opwerpt, het bewijs levert van belangenschade (art. 861 Ger. W.)⁴.

3. Verder verloop van de procedure

a. De inschrijving op de rol (artt. 1059-1060 Ger. W.)

13. De zaak wordt ingeschreven op de algemene rol op dezelfde wijze als in eerste aanleg (art. 1059 Ger. W.). Dit moet gebeuren voor het verstrijken van de termijn voor de verschijning, anders heeft de akte van hoger beroep "geen gevolg". Deze sanctie wordt door de rechtspraak geïnterpreteerd als een nietigheidssanctie in de zin van art. 860 Ger. W.⁵. Het gaat om een absolute nietigheid. Er moet geen bewijs worden geleverd van belangenschade, en de rechter kan de nietigheid ambtshalve uitspreken (art. 862, §1, 1° - §2 Ger. W.)⁶.

14. Ondanks de algemene bewoordingen van art. 1060 Ger. W., kan de verplichting om de zaak op de rol te brengen voor de datum van verschijning of voor het verstrijken van de termijn voor de verschijning, slechts worden opgelegd aan de appellant wanneer het hoger beroep werd ingeleid bij deurwaardersexploot. Wanneer het beroep wordt ingeleid bij verzoekschrift, heeft de inschrijving op de rol namelijk ambtshalve plaats⁷.

2. De verklaring van verschijning

15. De gedaagde moet zijn verklaring van verschijning doen op de griffie van het gerecht van hoger beroep (art. 1061 Ger. W.). De partij kan deze verklaring zelf doen, wat dan in persoon moet gebeuren op de griffie (art. 1062 Ger. W.). Het verzenden van een brief is in dat geval uitgesloten. Wanneer de verklaring van verschijning gedaan wordt door de advocaat van de gedaagde, kan deze gebeuren hetzij (in persoon) op de griffie, hetzij bij een ter post aangetekende brief te richten aan de griffie (art. 1062 Ger. W.). In de praktijk gebeurt de verklaring van verschijning door een advocaat gewoonlijk bij gewone brief. Dit heeft geen nietigheid tot gevolg, aangezien noch art. 1061 noch art. 1062 in deze sanctie voorzien en de nietigheidssanctie niet kan worden

⁴ Art. 862, §1, 1° Ger. W. is niet van toepassing want het gaat niet om een verzuim of onregelmatigheid betreffende de termijnen zelf die op straffe van nietigheid zijn voorgeschreven, maar betreffende de **vermelding** van dergelijke termijnen. Cfr. Cass., 26 oktober 1973, *R.W.*, 1973-'74, 1393; Cass., 23 mei 1975, *Arr. Cass.*, 1975, 1011; Cass., 30 maart 1990, *Arr. Cass.*, 1989-'90, 1010.

⁵ Cass., 8 oktober 1987, *Arr. Cass.*, 1987-'88, 170; Cass., 6 november 1989, *Arr. Cass.*, 1989-90, 316.

⁶ Brussel, 23 februari 1973, *R.W.*, 1972-'73, 1674.

⁷ VAN REEPINGHEN, Ch., *Ver slag over de Gerechtelijke Hervorming*, Brussel, Belgisch Staatsblad, 1964, 419-420.

uitgesproken dan in de gevallen waarin de wet deze uitdrukkelijk heeft bevolen (art. 860 Ger. W.). In het eventuele geval dat de brief zou verloren gaan, verliest de advocaat weliswaar het bewijs van het feit dat hij de verklaring van verschijning heeft gedaan, maar dit verlies kan hersteld worden door een nieuwe verklaring van verschijning te doen ⁸.

3. De conclusies

16. Bij de inleiding van de zaak voor een onbepaalde dag, moet de appelland als eerste concluderen ⁹. Hij beschikt daarvoor over één maand te rekenen vanaf het verstrijken van de termijn voor de verschijning (art. 1064 Ger. W.) ¹⁰. De conclusies moeten ter griffie worden neergelegd (art. 742 Ger. W.) en terzelfdertijd aan de tegenpartij of aan haar advocaat worden gezonden (art. 745 Ger. W.). Vanaf de neerlegging van de conclusie van de appelland beschikt de geïntimeerde over één maand om erop te antwoorden. De partijen beschikken achtereenvolgens elk over vijftien dagen om van wederantwoord te dienen (art. 1064 Ger. W.).

17. De termijnen om te concluderen zijn niet op straffe van nietigheid voorgeschreven. Wanneer een partij nalaat te concluderen kan de wederpartij een rechtsdag aanvragen met toepassing van art. 751 Ger. W., waardoor hij een arrest kan bekomen dat geacht wordt op tegenpraak te zijn gewezen.

18. Wanneer de omstandigheden van de zaak dit rechtvaardigen, kunnen de termijnen die aan de partijen worden gelaten om te concluderen in der minne of door de rechter worden gewijzigd (art. 748, lid 4 Ger. W.). Deze bepaling wordt niet herhaald in art. 1064 Ger. W., maar ingevolge art. 1042 is ze ook van toepassing in hoger beroep.

4. De rechtsdag

19. De verzoeken tot bepaling van een rechtsdag worden ter griffie ingediend (art. 1065 Ger. W.). De regels van het geding zoals deze gelden in eerste aanleg zijn van overeenkomstige toepassing op het verder verloop van de procedure in hoger beroep.

⁸ KOHL, A., *l'Appel en droit judiciaire privé*, in *Prolegomena*, VANDEPLAS, A. en SPREUTELS, J. P. (ed.), XV, Brussel, Swinnen, 1990, 171; LE PAIGE, A., *Rechtsmiddelen*, in *Handboek voor gerechtelijke recht*, FETTWEIS, A. e.a. (ed.), IV, Antwerpen, Standaard, 1973, 96.

⁹ In de praktijk merkt men dat advocaten heel vaak reeds conclusie nemen in de beroepsakte zelf. In dat geval heeft de appelland aan zijn concludeerplicht voldaan en is het aan de geïntimeerde om te antwoorden binnen de maand.

¹⁰ VAN REEPINGHEN, Ch., *Verslag over de Gerechtelijke Hervorming*, Brussel, Belgisch Staatsblad, 1964, 421.

B. DE "KORTE WEG-PROCEDURE": DE INLEIDING VAN DE ZAAK OP VASTE DATUM

1. Inleiding

20. Naast de gewone manier van inleiding bestaat er in hoger beroep ook de mogelijkheid om een zaak in te leiden op een vaste datum. De akte van hoger beroep vermeldt in dat geval niet een termijn voor de verschijning, maar wel de plaats, de dag en het uur van verschijning, en moet gemotiveerd zijn. Dit stelsel van inleiding van een zaak is ingegeven door het oude art. 82 bis van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging¹¹, dat voor hoger beroep tegen bepaalde vonnissen een inleiding op vaste datum invoerde.

21. De versnelde rechtspleging werd ingevoerd om tegemoet te komen aan de tekortkomingen van het vroegere systeem, die geleid hadden tot een overbelasting van de rollen. Onder het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging was het zo dat dringende zaken die als dusdanig in eerste aanleg waren behandeld, gewone zaken werden in hoger beroep. Er waren wel een aantal bepalingen die stelden dat dergelijke zaken snel moesten worden behandeld, maar sancties waren niet voorzien. Het gebeurde dan ook vrij vaak dat partijen met een dilatoir opzet geschillen voor het gerecht van hoger beroep brachten, die, hoewel ze zeer eenvoudig waren, slechts na langere termijnen werden beslecht. De overbelasting van de rollen werkte het instellen van hoger beroep met louter dilatoir opzet in de hand, met als gevolg een nog grotere overbelasting. Door het invoeren van de versnelde rechtspleging, werd de mogelijkheid geschapen om dringende en eenvoudige zaken snel te behandelen. Dit zou meteen de neiging ontnemen om nog hogere beroepen met dilatoir opzet in te stellen, met als gevolg een vermindering van de overbelasting van de rollen.

22. De wetgever heeft geacht dat deze versnelde rechtspleging enkel kan worden aangewend in aangelegenheden die ofwel door hun aard dringend zijn, ofwel normaal geen lange debatten vergen^{12 13}. Art.

¹¹ Dit artikel werd in het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging ingevoegd door het K.B. nr. 300 van 30 maart 1936: Arrêté Royal portant modification de divers dispositions sur la procédure en matière civile et commerciale, *B.S.*, 7 april 1936.

¹² VAN REEPINGHEN, Ch., *Verslag over de Gerechtelijke Hervorming*, Brussel, Belgisch Staatsblad, 1964, 420.

¹³ Aldus heeft de versnelde procedure in hoger beroep een ander toepassingsgebied dan de "korte-debatten-procedure", die in eerste aanleg de versnelde procedure uitmaakt. Van korte debatten kan worden gesproken wanneer een korte mondelinge of schriftelijke toelichting omtrent een geschil volstaat voor de behandeling ervan. De partijen bepalen, althans in eerste aanleg, of dit inderdaad het geval is. In hoger beroep is de versnelde procedure echter niet enkel geconcipieerd voor zaken waarvoor slechts korte debatten nodig zijn, maar ook voor zaken die uit hun aard dringend zijn, los van de vraag of korte debatten volstaan voor de behandeling ervan.

1063 Ger. W. geeft een opsomming van gevallen die volgens de wetgever hieraan voldoen. Deze opsomming is limitatief: enkel in deze gevallen moet de verkorte rechtspleging worden toegepast. Ze is ook imperatief: de partijen zijn verplicht de versnelde procedure toe te passen wanneer ze zich bevinden in één van de gevallen opgesomd in art. 1063¹⁴. Ze kunnen wel in gemeen overleg beslissen om de gewone procedure aan te wenden.

23. Op te merken valt dat de procedure van korte debatten in eerste aanleg (art. 735 Ger. W.) en de versnelde procedure in hoger beroep op tegengestelde wijze functioneren. In eerste aanleg wordt de lange weg gevolgd behoudens wanneer **partijen** opteren voor de versnelde procedure omdat ze van oordeel zijn dat de zaak slechts korte debatten vergt. In hoger beroep wordt de beoordeling van de opportuniteit om de verkorte rechtspleging aan te wenden, niet overgelaten aan de partijen: de wetgever legt op dwingende wijze op in welke gevallen de verkorte rechtspleging moet worden gevolgd. De partijen kunnen dan wel in onderling akkoord opteren voor de lange weg.

2. De vermelding van de plaats, de dag en het uur van verschijning

a. Principe

24. Wanneer in een zaak betreffende een aangelegenheid genoemd in art. 1063 Ger. W., hoger beroep wordt ingesteld bij akte van een gerechtsdeurwaarder of bij verzoekschrift, dan moet de akte van hoger beroep de plaats, de dag en het uur van de verschijning vermelden. Deze vermelding is niet vereist wanneer het hoger beroep wordt ingesteld bij conclusie¹⁵, en evenmin wanneer dit gebeurt bij aangetekende brief. Het oorspronkelijke art. 1057, 7° Ger. W. maakte geen uitzondering voor het hoger beroep ingesteld bij aangetekende brief¹⁶. Het werd echter in die zin aangevuld bij wet van 1 februari 1977¹⁷.

25. Ook hier moet een termijn van acht dagen worden gelaten tussen de betekening van de dagvaarding of de kennisgeving van het ver-

¹⁴ Cass., 8 februari 1973, *Arr. Cass.*, 1973, 574.

¹⁵ *Supra*, voetnoot 1.

¹⁶ De mogelijkheid om hoger beroep in te stellen bij aangetekende brief bestond dan ook nog niet in 1967.

¹⁷ Wet betreffende het instellen van hoger beroep bij aangetekend schrijven, *B.S.*, 12 februari 1977. Het enig artikel van deze wet vulde art. 1057, 7° aan met de woorden "Deze vermelding is echter niet vereist ingeval hoger beroep wordt ingesteld bij aangetekende brief. Indien de vermelding ontbreekt, worden de partijen door de griffier opgeroepen om te verschijnen op de zitting die de rechter bepaalt". Bedoeling van de wetgever bij deze wetswijziging was het de particulieren in sommige gevallen gemakkelijker te maken om hoger beroep in te stellen.

Zie Voorstel van wet betreffende het instellen van hoger beroep bij aangetekend schrijven, *Gedr. St.*, Senaat, 1975-'76, nr. 790/1-2.

zoekschrift en de inleidingszitting (art. 707 jo. art. 1042 Ger. W.). Deze termijn wordt verlengd overeenkomstig art. 52 - 53 Ger. W. ingeval de gedaagde in hoger beroep noch woonplaats, noch verblijfplaats, noch gekozen woonplaats heeft in België (art. 709 jo. art. 1042 Ger. W.). Een kortere termijn is enkel mogelijk indien de wet een kortere termijn voorziet of de bevoegdheid geeft aan de rechter om de termijn te verkorten¹⁸. Het Hof van Cassatie heeft in een arrest van 23 februari 1990¹⁹ beslist dat deze termijn geen dagvaardingstermijn is, zodat de nietigheidssanctie van art. 710 niet kan worden toegepast wanneer deze minimumtermijn niet wordt eerbiedigd.

b. Sanctie

26. Wat nu wanneer de vermelding van de plaats, de dag en het uur van verschijning ontbreekt en de akte van hoger beroep gewoon een termijn voor de verschijning vermeldt of zelfs geen van beide vermeldingen bevat?

27. Eerst en vooral moet worden opgemerkt dat de versnelde procedure vooral is ingevoerd ter bescherming van de geïntimeerde tegen een dilatoir hoger beroep. Art. 1063 is dan ook niet van openbare orde. Partijen kunnen in onderling akkoord de gewone procedure volgen²⁰. Dit akkoord kan expliciet zijn, maar ook impliciet. In dat geval volgt het akkoord uit het feit dat de geïntimeerde niet in limine litis de exceptie van nietigheid van de akte van hoger beroep heeft ingeroepen, die volgt uit de schending van artt. 1057, 7° en 1063 Ger. W..

28. Het feit dat de geïntimeerde een verklaring van verschijning heeft gedaan overeenkomstig artt. 1061, lid 2 en 1062 Ger. W. impliceert niet dat hij de regelmatigheid van de ingeleide procedure zou hebben aanvaard en ontnemt hem niet het recht deze te gelegener tijd te betwisten²¹.

29. Wat wanneer de lange weg werd gevolgd in een geval genoemd in art. 1063 zonder dat de partijen daartoe overeengekomen waren? Art. 1063 Ger. W. houdt geen rechtstreekse sanctie in, maar wordt onrechtstreeks gesanctioneerd via art. 1057. "De door (...) art. 1057 Ger. W. gestelde nietigheid (treft), in principe, elke akte van hoger beroep die (...) geen melding maakt van de plaats, de dag en het uur van ver-

¹⁸ Supra, randnummer 9.

¹⁹ *Arr. Cass.*, 1989-'90, 826.

²⁰ *Cass.*, 8 februari 1973, *Arr. Cass.*, 1973, 574; *Cass.*, 10 februari 1975, *Arr. Cass.*, 1975, 648; Brussel, 15 december 1969, *Pas.*, II, 1970, 64; Brussel, 24 december 1974, *R.W.*, 1975-'76, 691; GUTT, E. en STRANART, A.-M., "Examen de jurisprudence (1965 à 1970). Droit judiciaire privé.", *R.C.J.B.*, 1974, 603; POUPART, J.M., Bespreking van art. 1063 Ger. W. in *Gerechtelijke Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer.*, Antwerpen, Kluwer, losbladig, p. 1063 - 3; VAN REEPINGHEN, Ch., *Verslag over de Gerechtelijke hervorming*, Brussel, Belgisch Staatsblad, 1964, 420.

²¹ Brussel, 24 december 1974, *R.W.*, 1975-'76, 691.

schijning hoewel deze vermelding door art. 1063 voorgeschreven is (...)." ²² De niet-vermelding van plaats, dag en uur van verschijning in een geval opgesomd door art. 1063 Ger. W. wordt i.c. dus gesanctioneerd met de nietigheid van de akte van hoger beroep. Deze nietigheid kan echter enkel worden bekomen wanneer het bestaan van belangenschade wordt bewezen in hoofde van de partij die de exceptie opwerpt (art. 861 Ger. W.) ²³. Ze kan niet ambtshalve worden uitgesproken (art. 862, §2 a contrario).

30. De beoordeling van de belangenschade moet in concreto gebeuren ²⁴.

31. De exceptie moet worden opgeworpen in limine litis. Gebeurt dit niet, dan is de nietigheid gedekt (art. 864, lid 2). Men kan er zich evenmin voor het eerst voor het Hof van Cassatie op beroepen ²⁵.

32. Wanneer de akte van beroep noch een termijn voor de verschijning, noch de plaats, de dag en het uur van verschijning vermeldt, is de sanctie eveneens de nietigheid. Ook hier moet degene die zich op de nietigheid beroept, bewijzen dat hij in zijn belangen werd geschaad, en kan de rechter niet ambtshalve de nietigheid uitspreken. Art. 864, lid 2 is eveneens van toepassing.

3. De opgave van de grieven

a. Principe

33. In de gevallen waarin de akte van hoger beroep de plaats, de dag en het uur van de verschijning moet vermelden, moet deze eveneens een opgave van de grieven bevatten. Dit maakt meteen het voornaamste onderscheid uit met de gewone procedure.

34. Wanneer het hoger beroep wordt ingeleid bij conclusie, moeten noch de plaats, de dag en het uur van verschijning, noch de grieven

²² Cass., 8 februari 1973, *Arr. Cass.*, 1973, 574.

²³ Cass., 9 december 1983, *R.W.*, 1984-85, 873; Gent, 24 mei 1988, *T.G.R.*, 1988, 62. Het verzuim de plaats, de dag en het uur van de verschijning te vermelden is geen onregelmatigheid betreffende een op straffe van nietigheid of van verval voorgeschreven termijn in de zin van art. 862, §1, 1° Ger. W. Cfr. Cass., 26 oktober 1973, *R.W.*, 1973-74, 1393; Cass., 23 mei 1975, *Arr. Cass.*, 1975, 1011; Cass., 30 maart 1990, *Arr. Cass.*, 1989-90, 1010; Luik, 16 februari 1983, *J.L.*, 1983, 393. "Die vermeldingen (zijn) niet genoemd (...) onder diegene waarvan het verzuim krachtens art. 862 van het genoemde wetboek een nietigheid oplevert die door de rechter ambtshalve wordt uitgesproken." (Cass., 8 februari 1985, *Arr. Cass.*, 1984-85, 791). Het bewijs van belangenschade moet worden geleverd door de geïntimeerde, die de exceptie opwerpt (art. 870 jo. art. 1042 Ger. W.).

²⁴ Zie bijvoorbeeld Brussel, 27 oktober 1970, *Pas.*, II, 1971, 50; Brussel, 22 maart 1971, *Pas.*, II 1971, 195; Brussel, 24 december 1974, *R.W.*, 1975-76, 691; Bergen, 19 maart 1976, *J.T.*, 1976, 390; Brussel, 22 januari 1979, *J.T.*, 1980, 227; Gent, 24 mei 1988, *T.G.R.*, 1988, 62; Bergen, 23 maart 1989, *J.L.M.B.*, 1989, 1274.

²⁵ Cass., 3 juni 1971, *Arr. Cass.*, 1971, 981.

worden opgegeven. Wat betreft de inleiding van het hoger beroep bij aangetekende brief, heeft het arbeidshof van Luik beslist dat weliswaar de datum van verschijning niet moet worden vermeld²⁶, maar dat de wijziging aan art. 1057, 7° aangebracht door de wet van 1 februari 1977 enkel de vermelding van plaats, dag en uur van verschijning betreft. De verplichting om opgave van de grieven te doen, is, aldus het arbeidshof van Luik, onverkort behouden gebleven. Het hof leidt dit af uit de zinsnede "indien de vermelding ontbreekt, worden de partijen door de griffier opgeroepen", die, aldus het arbeidshof, enkel betrekking kan hebben op de vermelding van de plaats, de dag en het uur van de verschijning²⁷. Deze visie kan echter niet worden gedeeld, want ze strookt niet met de bedoeling van de wetgever zoals deze blijkt uit de voorbereidende werken. De verslaggever namens de Commissie voor de Justitie stelt duidelijk in zijn verslag aan de Senaat dat de tekst die toegevoegd wordt aan art. 1057, 7°, impliceert dat ingeval hoger beroep wordt ingesteld bij aangetekende brief, ook de verplichting om de grieven op te geven, vervalt²⁸.

35. De vereiste om de grieven op te geven in de akte van hoger beroep behoort eigenlijk tot het wezen zelf van de versnelde procedure. Deze heeft namelijk tot doel de mogelijkheid te bieden om de zaak vlug te behandelen, eventueel zelfs op de inleidingszitting, wat uiteraard onmogelijk wordt wanneer het de appellant toegelaten zou worden zijn grieven slechts in een latere conclusie uit de doeken te doen. De verplichting tot opgave van de grieven in de akte van hoger beroep wil dan ook de geïntimeerde toelaten zijn verdediging voor te bereiden met het oog op de behandeling van de zaak op de inleidingszitting of kort erna²⁹, en dus de toepassing van art. 1066 Ger. W. mogelijk maken.

36. De opgave van de grieven moet gebeuren in de akte van hoger beroep zelf. Niettemin heeft het arbeidshof van Brussel beslist dat de conclusies die de grieven van de akte van hoger beroep bevatten en die gehecht zijn aan de akte, en samen met deze zijn betekend aan de geïntimeerde en aan zijn raadsman, met de akte van hoger beroep één geheel uitmaken en voldoen aan de verplichting van opgave van de grieven³⁰.

²⁶ Hetzelfde geldt ook voor de plaats en het uur van de verschijning. *Supra*, randnummer 24.

²⁷ *Arbh. Luik*, 3 december 1979, 981.

²⁸ Voorstel van wet betreffende het instellen van hoger beroep bij aangetekend schrijven. Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Dupont., *Gedr. St.*, Senaat, 1975-76, nr. 790/2, 2.

²⁹ Brussel, 22 januari 1979, *J.T.*, 1980, 227; *Arbh. Brussel*, 6 april 1984, *J.T.T.*, 1984, 396; DECONINCK, B., "Motivering van de akte van hoger beroep", noot onder Gent, 9 december 1981, *R.W.*, 1983-84, 250.

³⁰ *Arbh. Brussel*, 6 april 1984, *J.T.T.*, 1984, 396.

37. De ratio legis van de verplichting tot motivering van de beroepsakte vereist dat deze motivering de redenen bevat waarom de appellant meent dat de bestreden beslissing moet worden hervormd. Deze uiteenzetting moet het de geïntimeerde mogelijk maken om zijn verdediging voor te bereiden. Bovendien moet ze de rechter toelaten om de draagwijdte van de grieven te kennen. Verder reikt de motiveringsplicht evenwel niet. De appellant moet geen gedetailleerde uiteenzetting van zijn middelen geven³¹. Een kritiek op het beroepen vonnis is voldoende, zonder dat men reeds het standpunt van de wederpartij moet weerleggen. De loutere verwijzing in de akte van hoger beroep naar de conclusie die de appellant in eerste aanleg heeft genomen, kan echter niet gelden als opgave van de grieven tegen het bestreden vonnis³². Ook de loutere verwijzing naar de in hoger beroep te ontwikkelen motieven is onvoldoende³³. Andere formuleringen zoals "que l'appel se justifie par le fait que les élections sociales ont été annulées à tort"³⁴, of nog, dat "appellant het grievende van de feiten tegen hem aangehaald ontkent en het toegekende onderhoudsgeld ongegrond is"³⁵, werden als onvoldoende afgewezen. De verplichting om de grieven te vermelden is dus niet louter formeel op te vatten. De aangevoerde grieven moeten wel degelijk verband houden met de beslissing van de eerste rechter die door de appellant wordt aangevochten. Een stijlformule is uit den boze. Aan art. 1057, 7° wordt weliswaar "voldaan zelfs wanneer de in de akte van hoger beroep vermelde grieven ongegrond zijn", doch de akte van hoger beroep houdt geen opgave van de grieven in de zin van deze wetsbepaling in "wanneer de beschouwingen die erin worden vermeld (...) volledig vreemd zijn aan de beslissing van de eerste rechter die door de akte van hoger beroep wordt bedoeld"³⁶.

38. Het hof van beroep te Brussel heeft tenslotte beslist dat wanneer de akte van hoger beroep slechts één enkele grief vermeldt, het hoger beroep enkel ontvankelijk is wat betreft deze grief. Andere grieven die door de appellant werden opgenomen in zijn conclusie voor het hof van beroep, zijn niet ontvankelijk³⁷. Nochtans wordt door de rechtsleer in het algemeen aangenomen dat de verplichting de grieven op te geven in de akte van hoger beroep, de appellant niet belet bij

³¹ Bergen, 13 juni 1991, *J.L.M.B.*, 1992, 1154; ENGLEBERT, J., "La "motivation" de l'acte d'appel. Quelques réflexions", noot onder Rb. Brussel, 30 april 1991, *R.C.J.B.*, 1991, 1510.

³² Cass., 9 november 1973, *Arr. Cass.*, 1973, 287; Luik, 14 oktober 1969, *J.L.*, 1969-70, 153; Brussel, 28 november 1969, *Pas.*, II, 1970, 51; Brussel, 26 november 1979, *J.T.*, 1980, 227; Bergen, 13 juni 1991, *J.L.M.B.*, 1992, 1154.

³³ Cass., 9 november 1973, *Arr. Cass.*, 1973, 287.

³⁴ Arbh. Luik, 3 december 1979, *J.T.T.*, 1980, 246.

³⁵ Gent, 9 december 1981, *R.W.*, 1983-84, 249.

³⁶ Cass., 9 november 1973, *Arr. Cass.*, 1973, 287.

³⁷ Brussel, 23 februari 1971, *Pas.*, II, 1971, 162.

conclusie of tijdens de debatten ook andere grieven in te roepen, nu elke uitdrukkelijke wetsbepaling in dat opzicht ontbreekt ³⁸.

b. Sanctie

39. De verplichting tot opgave van de grieven, moet, hoewel ze niet louter formeel is ³⁹, beschouwd worden als een vormvereiste. De sanctie bij ontbreken van deze vermelding is principieel de nietigheid (art. 1057, lid 1 Ger. W.). Deze nietigheid kan niet ambtshalve worden uitgesproken ⁴⁰. Er moet bewijs worden geleverd van het bestaan van belan-
geschade in hoofde van diegene die de exceptie opwerpt (art. 861 Ger. W.) ⁴¹. De beoordeling hiervan gebeurt in concreto ⁴².

40. De exceptie moet worden opgeworpen in limine litis (art. 864, lid 2 Ger. W.). Het feit dat de partijen reeds hebben geconcludeerd voor het hof van beroep, heeft voor gevolg dat de nietigheid is gede-
dekt ⁴³. De exceptie kan niet voor het eerst voor het Hof van Cassatie worden opgeworpen.

4. Gevallen waarin de versnelde procedure moet worden aangewend

41. De versnelde procedure is bedoeld om de mogelijkheid te schepen om betwistingen inzake aangelegenheden die ofwel door hun aard dringend zijn, ofwel normaal geen lange debatten vergen, snel te kunnen afhandelen ⁴⁴. Art. 1063 Ger. W. somt de gevallen op die volgens de wetgever aan minstens één van deze criteria voldoen. Als men zich bevindt in één van de gevallen opgesomd in art. 1063 moet men in hoger beroep dan ook de verkorte rechtspleging volgen, behoudens akkoord van de partijen. Deze opsomming is limitatief. In andere aangelegenheden moet de gewone procedure worden aangewend. Hierna volgt een korte bespreking van de negen gevallen opgenomen in art. 1063 Ger. W..

³⁸ Zie bijvoorbeeld FETTWEIS, A., *Manuel de procédure civile*, Luik, Faculté de droit de Liège, 1987, 519; LE PAIGE, A., *Rechtsmiddelen*, in *Handboek voor gerechtelijke recht*, FETTWEIS, A. e.a. (ed.), IV, Antwerpen, Standaard, 1973, 91.

³⁹ Supra, randnummer 37.

⁴⁰ Luik, 14 oktober 1969, *J.L.*, 1969-'70, 153.

⁴¹ Cass., 8 februari 1973, *Arr. Cass.*, 1973, 574; Arbh. Luik, 3 december 1979, *J.T.T.*, 1980, 246; Gent, 9 december 1981, *R.W.*, 1983-'84, 249; Brussel, 13 februari 1990, *J.L.M.B.*, 1990, 847.

⁴² Voor toepassingen hiervan, zie Arbh. Antwerpen, 19 mei 1980, onuitg., aangehaald door Arbh. Brussel, 6 april 1984, *J.T.T.*, 1984, 396; Brussel, 13 februari 1990, *J.L.M.B.*, 1990, 847.

⁴³ Luik, 14 oktober 1969, *J.L.M.B.*, 1969-'70, 153.

⁴⁴ Supra, randnummer 21.

a. De voorziening tegen iedere beslissing van de voorzitter in kort geding of op verzoekschrift : art. 1063, 1° Ger. W.

42. Art. 1063, 1° Ger. W. stelt de versnelde procedure verplicht voor alle beroepen tegen uitspraken van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, van de arbeidsrechtbank en van de rechtbank van koop-handel, m.b.t. hun bevoegdheden zoals bedoeld in art. 584 - 589 Ger. W. Het gaat meestal om kortgedingbeschikkingen, d.w.z. beschikkingen "bij voorraad", op dagvaarding dan wel op eenzijdig verzoekschrift. In bepaalde gevallen heeft de voorzitter echter ook de bevoegdheid om een uitspraak ten gronde te doen, weze het volgens de procedureregels van het kort geding ⁴⁵.

43. Merk op dat, voor het hoger beroep in kort geding, de minimumtermijn die moet worden gelaten tussen de akte van hoger beroep en de inleidingszitting, door de wet gesteld is op twee dagen. De eerste voorzitter heeft bovendien de mogelijkheid om in spoedeisende gevallen op verzoek van de appelland de termijn nog verder te verkorten (art. 1040 Ger. W.).

b. De bestreden beslissing houdt een beslissing alvorens recht te doen of een voorlopige maatregel in : art. 1063, 2° Ger. W.

44. Een beslissing alvorens recht te doen is een beslissing waarbij de rechter een voorafgaande maatregel beveelt om de vordering te onderzoeken of om de toestand van partijen voorlopig te regelen (art. 19, lid 2 Ger. W.). In dit tweede geval spreekt men over een "provisieel vonnis": een vonnis in afwachting van een eindvonnis zonder echter hierop vooruit te lopen. Een beslissing alvorens recht te doen wordt genomen in een tussenvonnis. Een definitieve uitspraak over de grond van de zaak komt later, wat niet belet dat ook in het tussenvonnis reeds eindbeslissingen kunnen voorkomen over de grond van de zaak, d.w.z. beslissingen waarbij de rechter zijn rechtsmacht over een bepaald geschilpunt uitput. In dergelijk geval spreekt men over een gemengd vonnis.

45. Tegen een vonnis dat een beslissing alvorens recht te doen inhoudt, kan onmiddellijk hoger beroep worden ingesteld. Gelet op de aard van de bestreden beslissing, is het nodig dat het hoger beroep snel wordt afgehandeld, zodat de verplichting om de versnelde procedure aan te wenden in dergelijk geval wel degelijk gerechtvaardigd is. Een probleem doet zich echter voor wanneer de bestreden beslissing een gemengd vonnis is en dus naast een beslissing alvorens recht te doen ook beslissingen inhoudt over de grond van de zaak. In de oorspron-

⁴⁵ Zo bijvoorbeeld in de gevallen opgenomen in art. 587 Ger. W., waar de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg bevoegdheden krijgt "zoals in kort geding".

regel alvorens recht te doen of een voorlopige maatregel **inhouden**, terwijl art. 1063, 3° de gevallen beoogt waarin de eerste rechter een uitstel van betaling **weigert of toelaat**, wat beperkter is dan wanneer zou geschreven staan "beslissingen die een uitstel van betaling **inhouden**". Bijgevolg moet het hoger beroep tegen beslissingen die naast een uitstel van betaling ook nog andere beslissingen inhouden, worden afgehandeld volgens de gewone procedure, behoudens wanneer men zich zou bevinden in een ander geval bedoeld door art. 1063.

48. Zoals verder zal worden besproken, moet de zaak, ingeval de versnelde procedure wordt aangewend, worden gepleit op de inleidingszitting of binnen ten hoogste drie maanden (Art. 1066 Ger. W.). Hierop wordt inzake hoger beroep tegen een beslissing die een uitstel van betaling **weigert**, uitzondering gemaakt door art. 1336 Ger. W. De rechter in hoger beroep moet uitspraak doen binnen *twee* maanden.

d. Hoger beroep in alle zaken betreffende bewarende beslagen of middelen tot tenuitvoerlegging: art. 1063, 4° Ger. W.

49. Art. 1064, 4° Ger. W. bedoelt alle beschikkingen door de beslagrechter gewezen op basis van artt. 1386 - 1675 (= deel V) Ger. W.

e. Hoger beroep tegen bepaalde beslissingen inzake faillissement, en tegen beslissingen inzake akkoord: art. 1063, 5° Ger. W.

50. Voor wat betreft geschillen inzake faillissement, moet ingevolge art. 1063, 5° de versnelde procedure worden gevolgd wanneer het bestreden vonnis uitspraak doet over de faillietverklaring zelf of over de datum van ophouding van betaling. Dit wordt verantwoord door het dringend karakter van de aangelegenheid. Voor hoger beroep tegen andere beslissingen inzake faillissement, moet de gewone procedure worden aangewend, behoudens wanneer men zich bevindt in een ander geval bedoeld in art. 1063⁵¹.

51. Wat betreft hoger beroep tegen vonnissen inzake gerechtelijk akkoord, moet altijd gebruik worden gemaakt van de versnelde procedure.

⁵¹ Wat betreft art. 1063,3° kan nog worden gewezen op een inconsequentie in de wetgeving. Art. 465 van de Faillissementswet verkort de beroepstermijn in zaken van faillissement tot vijftien dagen. Hieruit blijkt duidelijk dat de wetgever van oordeel is dat de behandeling van beroepen inzake faillissement snel moet kunnen gebeuren. Nochtans moet voor de meeste van die beroepen de gewone, "lange" procedure worden gevolgd. Enkel voor beroepen tegen uitspraken i.v.m. de datum van staking van betaling - die trouwens slechts zelden aanleiding geven tot hoger beroep -, en tegen uitspraken inzake de faillietverklaring zelf, is de verkorte rechtspleging van toepassing, hoewel in de optiek van de faillissementswet de ganse materie van het faillissement als een uiterst dringende aangelegenheid wordt aanzien.

f. Hoger beroep inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed : art. 1063, 6° Ger. W.

52. Art. 1063, 6° Ger. W. is ruim opgevat. Het betreft niet enkel de vonnissen inzake het toelaten van de echtscheiding of scheiding van tafel en bed, maar ook beslissingen die betrekking hebben op zgn. "bijkomende vorderingen"⁵².

g. Voorzieningen tegen beslissingen van de arbeidsrechtbank of van de vrederechter : art. 1063, 7° Ger. W.

53. Art. 1063, 7° heeft tot gevolg dat een hoger beroep dat wordt ingesteld bij de rechtbank van eerste aanleg, de rechtbank van koop-handel of het arbeidshof, telkens moet worden behandeld volgens de versnelde procedure, behoudens ingeval de partijen in onderling akkoord verkiezen de gewone rechtspleging aan te wenden. Wat betreft de hogere beroepen die worden gebracht voor het arbeidshof, moet men rekening houden met het feit dat in de gevallen opgesomd in art. 1056, 3° het hoger beroep kan worden ingesteld bij aangetekende brief. Indien deze vorm wordt aangewend, moet ingevolge de aanvulling van art. 1057, 7° door de wet van 1 februari 1970, de akte van hoger beroep noch de plaats, de dag en het uur van verschijning vermelden, noch gemotiveerd zijn. In voorkomend geval worden de partijen door de griffier opgeroepen om te verschijnen op de zitting die de rechter bepaalt. Hieruit kan men afleiden dat het feit dat genoemde vermeldingen niet hoeven voor te komen in de akte van hoger beroep, niet tot gevolg heeft dat daarom de gewone procedure moet worden gevolgd. Er is wel degelijk een inleidingszitting waarop de partijen worden uitgenodigd, en waarop de zaak in principe moet worden aangehouden en bepleit, weze het dat de afwezigheid van de opgave van de grieven in de akte van hoger beroep dit vaak moeilijk zal maken. Een kort uitspraak zal dan ook meestal aangewezen zijn.

54. Art. 1063, 7° toont aan dat men bij de uitwerking van een dubbele beroepsweg in feite enkel het hof van beroep voor ogen heeft gehad. De dualiteit in procedure is enkel voorzien voor het hof van beroep. Voor het arbeidshof en voor de rechtbank van eerste aanleg zezelend in hoger beroep moet steeds de versnelde procedure worden aangewend (behoudens akkoord van de partijen). Nochtans kan van heel wat geschillen die onder deze bepaling vallen moeilijk worden aangenomen dat ze dringend zijn of zich lenen tot behandeling in korte debatten.

⁵² Bijvoorbeeld vorderingen inzake hoederecht over de kinderen (art. 302 B.W.); geschillen in verband met de vereffening - verdeling; geschillen in verband met de gerechtskosten; enz... Wat de zgn. "voorlopige maatregelen" betreft, moet de verkorte procedure sowieso reeds worden gevolgd op grond van art. 1280 jo. art. 1063, 1° Ger. W.

h. Hoger beroep tegen beslissingen inzake rechtsbijstand : art. 1063, 8° Ger. W.

55. Art. 664 Ger. W. geeft de mogelijkheid aan minderbedeelden die aan bepaalde voorwaarden voldoen, om aan de rechter geheel of gedeeltelijk ontslag van de kosten van rechtspleging en kosteloze tussenkomst van openbare en ministeriële ambtenaren te vragen. Hoger beroep tegen beslissingen inzake deze rechtsbijstand moet worden ingesteld overeenkomstig de verkorte rechtspleging. Dit kan worden verantwoord door het dringend karakter van de aangelegenheid : ingevolge art. 683 Ger. W. zijn de beslissingen inzake rechtsbijstand "uitvoerbaar van rechtswege op de minuut niettegenstaande voorziening". Het is dan ook van belang dat een eventuele voorziening snel kan worden afgehandeld.

56. Het spoedeisend karakter volgt ook uit art. 689 Ger. W. dat de termijn van hoger beroep bepaalt op één maand vanaf de uitspraak, en niet vanaf de betekening van het vonnis, zoals gewoonlijk het geval is (art. 1051, lid 1 Ger. W.).

i. Hoger beroep tegen een vonnis dat uitvoerbaar is niettegenstaande hoger beroep : art. 1063, 9° Ger. W.

57. Behalve wanneer het een aangelegenheid betreft genoemd onder art. 1063, 1° - 8° Ger. W., verloopt het hoger beroep tegen een vonnis dat uitvoerbaar is bij voorraad volgens de gewone procedure. Art. 1063, 9° geeft enkel de mogelijkheid aan de appellant om machtiging te vragen aan de rechter om de zaak tegen een bepaalde dag in te leiden. Deze machtiging wordt eenzijdig gevraagd door de appellant. Een informeel verzoek is voldoende. De machtiging wordt toegekend door de eerste voorzitter van het hof van beroep⁵³. De beslissing waarbij dergelijke machtiging wordt gegeven, is een beslissing van inwendige orde, zodat ze ingevolge art. 1046 Ger. W. niet vatbaar is voor verzet of hoger beroep⁵⁴.

58. Merk op dat de appellant niet kan vragen om enkel versneld te mogen pleiten over de toegestane uitvoerbaarheid bij voorraad. De rechters in hoger beroep zijn namelijk niet bevoegd dergelijke toelating te vernietigen (art. 1402 Ger. W.). Men moet dus wel vragen om meteen over de grond van de zaak te mogen pleiten.

⁵³ Voor hogere beroepen ingeleid bij het arbeidshof, de rechtbank van eerste aanleg of de rechtbank van koophandel is deze bepaling irrelevant, daar ingevolge art. 1063, 7° de versnelde procedure hier sowieso reeds van toepassing is. De gewone procedure kan enkel worden aangewend in onderling akkoortussen de partijen.

⁵⁴ Zie hierover FETTWEIS, A., *Manuel de procédure civile*, Luik, Faculté de droit de Liège, 1987, 518.

5. Sanctie wanneer de versnelde procedure wordt aangewend in een geval dat niet onder het toepassingsgebied van art. 1063 Ger. W. valt

59. Op de vraag welke de sanctie is wanneer het hoger beroep wordt ingeleid tegen een vaste dag in een geval dat niet genoemd wordt in art. 1063 Ger. W., heeft het Hof van Cassatie een antwoord gegeven in zijn arrest van 4 februari 1983⁵⁵. Het Hof oordeelde dat noch uit art. 1063, noch uit samenlezing van art. 1063 en art. 1057, 7° volgt dat in gevallen die niet onder het toepassingsgebied van art. 1063 vallen, het hoger beroep niet tegen een bepaalde dag mag worden ingeleid. De inleiding van de zaak op onbepaalde dag is, aldus het Hof, weliswaar de gewone wijze waarop hoger beroep wordt ingesteld, doch er is geen enkele wetsbepaling die deze wijze oplegt met uitsluiting van de dagvaarding tegen een bepaalde dag. Derhalve komt het Hof tot de conclusie dat "de vermelding, in de akte van hoger beroep, van de plaats, de dag en het uur van de verschijning in plaats van de vermelding van de termijn voor de verschijning (...) bij ontstentenis van verplichting nopens het aanwenden van laatstbedoelde vorm, geen miskenning van de genoemde artikelen 1057, 7° en 1063 uitmaakt".

60. Het aanwenden van de versnelde procedure buiten de gevallen genoemd in art. 1063 Ger. W. wordt dus niet gesanctioneerd⁵⁶. De geïntimeerde heeft evenwel steeds de mogelijkheid om toepassing van de gewone rechtspleging te vragen⁵⁷. De rechter kan hem dat niet weigeren. De versnelde procedure is namelijk bedoeld als bescherming voor de geïntimeerde, zodat de appellant hem niet kan dwingen te pleiten binnen de drie maanden door de zaak op vaste dag in te leiden⁵⁸.

6. Verder verloop van de procedure

a. Inschrijving op de rol

61. Overeenkomstig art. 1059 Ger. W. moet de zaak worden ingeschreven op de algemene rol, wat gebeurt op dezelfde wijze als in eer-

⁵⁵ R.W., 1983-'84, 1148.

⁵⁶ Een toepassing van de theorie die het Hof van Cassatie in bovengenoemd arrest heeft ontwikkeld, vindt men in een arrest van het hof van beroep van Brussel van 22 april 1992 (*J.T.*, 1993, 341). Merkwaardig is wel het standpunt van het hof van beroep dat de verplichting tot opgave van de grieven (art. 1057, 7° Ger. W.) enkel bestaat ingeval de inleiding van het hoger beroep verplicht op vaste datum moet gebeuren. Wanneer een zaak in een aangelegenheid die niet is opgenomen in de opsomming van art. 1063 Ger. W. toch op vaste datum wordt ingeleid, moet de akte van hoger beroep, aldus het hof, niet gemotiveerd zijn.

⁵⁷ Cass., 4 februari 1983, R.W., 1983-'84, 1148; VAN REEPINGHEN, Ch., *Verslag over de Gerechtelijke Hervorming*, Brussel, Belgisch Staatsblad, 420.

⁵⁸ GUTT, E. en STRANART, A.-M., "Examen de jurisprudence (1965 à 1970). Droit judiciaire privé.", *R.C.J.B.*, 1974, 604; KOHL, A., *l'Appel en droit judiciaire privé*, in *Prolegomena*, VANDEPLAS, A. en SPREUTELS J.P. (ed.), XV, Brussel, Swinnen, 1990, 158.

ste aanleg. De eiser moet deze inschrijving doen voor de datum van verschijning in de akte vermeld. Anders heeft de akte van hoger beroep geen gevolg (art. 1060 Ger. W.)⁵⁹.

b. De verklaring van verschijning

62. Ingeval de versnelde procedure wordt gevolgd, geschiedt de verklaring van verschijning op de zitting (art. 1061 Ger. W.). In tegenstelling tot wat het geval is bij de gewone procedure, voorziet de wetgever niet in de mogelijkheid om een verklaring van verschijning af te leggen door middel van een ter post aangetekende brief gericht aan de griffie, zelfs niet voor de advocaat. De geïntimeerde of zijn advocaat zal dus noodzakelijkerwijze aanwezig moeten zijn op de zitting waarop de zaak wordt ingeleid. Dit is logisch aangezien ingevolge art. 1066 Ger. W. het gerecht de zaak in principe aan zich moet houden op de inleidingszitting om te worden bepleit. Nochtans kan ingevolge art. 729 jo. 1042 Ger. W. deze persoonlijke verschijning worden vervangen door een schriftelijke verschijning. Dit is enkel mogelijk wanneer beide partijen via een advocaat optreden en het erover eens zijn dat de omstandigheden niet toelaten dat de zaak bij de inleiding wordt bepleit. De schriftelijke verschijning gebeurt door een verklaring ter griffie door de advocaat dat hij in de zaak optreedt. Die verklaring wordt aangetekend op het zittingsblad.

c. De conclusies

63. In principe moet het gerecht in hoger beroep de zaak aan zich houden, en zal erover worden bepleit op de inleidingszitting (art. 1066 Ger. W.)⁶⁰. Wanneer om één of andere reden de zaak niet werd behandeld bij de inleiding ervan, staat het aan de geïntimeerde om als eerste te concluderen. De appellant heeft immers in de akte van hoger beroep reeds opgave van zijn grieven gedaan. De geïntimeerde heeft één maand om te concluderen. Beide partijen hebben daarna nog eens achtereenvolgens vijftien dagen om van wederantwoord te dienen (art. 1064 Ger. W.)⁶¹.

d. De behandeling op de inleidingszitting (art. 1066 Ger. W.)

64. Art. 1066 betreft eigenlijk het wezen van de versnelde procedure: "is de dagvaarding uitgebracht tegen een bepaalde dag, dan houdt

⁵⁹ Voor de interpretatie van deze sanctie en de beperking ervan tot het geval dat hoger beroep wordt ingeleid bij deurwaardersexploot, zie hoger onder randnummers 13 - 14.

⁶⁰ Infra, randnummer 64.

⁶¹ Omtrent de aard van de termijnen voor concluderen, zie hoger onder randnummers 17 - 18.

het gerecht de zaak aan zich en er wordt over gepleit bij de inleiding ervan, of anders binnen ten hoogste drie maanden en, indien daartoe grond bestaat, op een namiddagzitting". Wanneer de zaak op een vaste datum wordt ingeleid, moet er in principe over worden gepleit op de inleidingszitting. De gevallen opgesomd in art. 1063 Ger. W. worden namelijk geacht geen lange debatten te vergen of minstens dringend te zijn, zodat ze snel afgehandeld kunnen of moeten worden. Wanneer de zaak op dat moment nog niet in staat is, kan men haar ook op een latere zitting behandelen maar dan wel binnen de drie maanden volgend op de inleiding, en voor voorzieningen tegen beslissingen die een uitstel van betaling weigeren moet dit zelfs gebeuren binnen de twee maanden (art. 1336 Ger. W.). De wetgever heeft echter nagelaten een sanctie te voorzien voor art. 1066⁶². Art. 1066 blijft dan ook in grote mate dode letter, zodat men zich kan afvragen of de goede bedoelingen van de wetgever bij het invoeren van de verkorte rechtspleging geen vrome wensen zijn gebleven.

II. DE WET VAN 3 AUGUSTUS 1992⁶³

A. INLEIDING: ALGEMENE DOELSTELLING

65. Op 31 augustus 1992 is in een extra editie van het Belgisch Staatsblad de Wet van 3 augustus 1992 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek verschenen. Deze wet wijzigt het Gerechtelijk Wetboek van 1967 op diverse punten, met de bedoeling een bijdrage te leveren tot het bestrijden van het probleem van de gerechtelijke achterstand. Zoals algemeen geweten is, kampt ons gerechtelijk apparaat met een fundamenteel probleem van achterstand. De termijnen tussen de inleiding en de berechting van de zaken worden steeds langer. De wet van 3 augustus 1992 heeft niet de ambitie dit probleem op te lossen, maar beoogt wel één uit de reeks van maatregelen te zijn die genomen moeten worden teneinde aan de achterstand van het gerecht het hoofd te bieden. Het probleem van de gerechtelijke achterstand is niet nieuw, maar is dermate accuut geworden dat het dringend nodig is er iets aan te doen⁶⁴.

66. Ten gevolge van de achterstand verliest de rechtsonderhorige zijn vertrouwen in het gerecht. Door het feit dat zaken zo lang aanslepen, bestaat de kans dat de uitspraak voor hem geen nut meer ople-

⁶² Cass., 3 juni 1971, *Arr. Cass.*, 1971, 981; Cass., 14 maart 1974, *Arr. Cass.*, 1974, 382.

⁶³ *B.S.*, 31 augustus 1992.

⁶⁴ Tot deze vaststelling was men reeds gekomen toen in 1982 in de Senaat een wetsontwerp werd ingediend tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Zie Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de behandeling van vorderingen en de inleiding van zaken in hoger beroep, *Gedr. St.*, Senaat, 1982-'83, nr. 365/1, 1.

vert, zodat hij zich uiteindelijk gaat schikken naar de bestaande toestand. De bedoeling van de wet is dan ook een element te zijn dat ertoe bijdraagt het vertrouwen van de burger in de justitie te herstellen.

67. Door de aanzienlijke gerechtelijke achterstand komt de Belgische Staat ook in conflict met art. 6, §1 E.V.R.M. en art. 14 Bupoverdrag, die onder meer het recht van elke burger op behandeling van de zaak binnen een redelijke termijn waarborgen. Art. 6, §1 E.V.R.M. legt aldus aan de verdragsstaten - waaronder België - de verplichting op het gerechtelijk apparaat zo te organiseren dat het toelaat dat zowel burgerlijke als strafrechtelijke zaken binnen een redelijke termijn worden afgehandeld. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens stelt weliswaar in zijn rechtspraak dat een tijdelijke overbelasting van de rollen de aansprakelijkheid van de staat niet in het gedrang brengt, als deze staat maar met de nodige snelheid maatregelen neemt om aan deze uitzonderlijke toestand te verhelpen. Wanneer deze toestand zich echter bestendigt en een structureel karakter aanneemt, volstaan, aldus het Hof, dergelijke maatregelen niet meer om in orde te zijn met de vereiste van art. 6, §1 E.V.R.M.⁶⁵. De overbelasting van het gerecht kan dus niet als verontschuldiging worden ingeroepen, tenzij deze van voorbijgaande of tijdelijke aard zou zijn. De toestand in België is echter niet van die aard, zodat gesteld kan worden dat België niet tegemoet komt aan de verplichting die hij heeft krachtens art. 6, §1 E.V.R.M. Dringende maatregelen zijn dus nodig wil België een veroordeling door het E.H.R.M. ontlopen.

68. Reeds op 2 december 1982 werd in de Senaat een wetsontwerp ingediend tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met de bedoeling de procedure vlotter te laten verlopen en de achterstand bij het gerecht in te halen⁶⁶. Dit ontwerp heeft geen verder gevolg gekend. In 1984 werd echter door de regering de "werkgroep Burgerlijke Rechtspleging en Achterstand bij het Gerecht" opgericht, kortweg de "werkgroep Meeûs" genoemd, naar haar voorzitter, dhr. Meeûs. Deze werkgroep heeft het probleem van de gerechtelijke achterstand besproken. Zich baserend o.a. op bovengenoemd wetsontwerp, heeft ze drie verslagen opgesteld met voorstellen van wijziging van het Gerechtelijk Wetboek teneinde aan voormeld probleem tegemoet te komen. De twee verslagen die betrekking hadden op de inleiding en behandeling van de vorderingen in eerste aanleg en hoger beroep werden in een wetsontwerp gegoten en voorgelegd aan een groep practici, om besproken te worden op het colloquium gehouden in de Senaat op 26 mei 1989⁶⁷. Uit-

⁶⁵ E.H.R.M., 13 juli 1983, Zimmermann en Steiner, *Publ. Cour.*, reeks A, Vol. 66, §29.

⁶⁶ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de behandeling van vorderingen en de inleiding van zaken in hoger beroep, *Gedr. St.*, Senaat, 1982-'83, nr. 365.

⁶⁷ De handelingen van dit colloquium werden in een bijzondere uitgave gepubliceerd: *Gerechtelijke achterstand. Handelingen van het colloquium gehouden in de Senaat.*

eindelijk werd dan op 16 mei 1991 het wetsontwerp dat in enigszins gewijzigde vorm de wet van 3 augustus 1992 is geworden, ingediend in de Senaat.

B. DE KORTE WEG-PROCEDURE IN HOGER BEROEP : DE NIEUWE REGELING

69. Een van de maatregelen die de wetgever heeft genomen met het oog op de bestrijding van de gerechtelijke achterstand, is een hervorming van de procedure in hoger beroep. Hierbij heeft hij de inleiding van de zaak op vaste datum veralgemeend, en de procedure van behandeling van een zaak op de inleidingszitting opnieuw geregeld.

70. Hierna wordt dieper ingegaan op de nieuwe regeling zoals die bestaat voor de versnelde procedure, met her en der een referentie naar wijzigingen die aan de "lange weg" zijn aangebracht. In een eerste punt wordt aandacht besteed aan de vermeldingen die de akte van hoger beroep op straffe van nietigheid moet bevatten overeenkomstig het nieuwe art. 1057, 7°-8° Ger. W. Vervolgens wordt de eigenlijke procedure voor de beroepsinstantie behandeld. Hierbij komt de nadruk te liggen op het vernieuwde art. 1066 Ger. W. dat de kern bevat van de korteweg-procedure. Bij wijze van besluit wordt tenslotte een algemene beoordeling gegeven van de versnelde procedure.

1. De inleiding van de zaak voor de beroepsinstantie

71. De wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek van 3 augustus 1992 voert de eenvormigheid van vermeldingen in de akte van hoger beroep in. Onder het vorige systeem werd terzake een onderscheid gemaakt naargelang de zaak volgens de gewone dan wel volgens de versnelde procedure moest worden behandeld : voor zaken die volgens de gewone procedure werden behandeld, volstond het dat de akte van hoger beroep een termijn voor de verschijning vermeldde, terwijl in de versnelde procedure de plaats, de dag en het uur van verschijning moesten worden vermeld in de beroepsakte, evenals de opgave van de grieven die de appelland had tegen het beroepen vonnis⁶⁸. Het gewijzigde art. 1057, 7°-8° veralgemeent de inleiding van de zaak tegen een bepaalde datum : vanaf 1 januari 1993 moet in principe elke akte van hoger beroep een uiteenzetting bevatten van de grieven (nieuw art. 1057, 7°) en de plaats, de dag en het uur van verschijning vermelden (nieuw art. 1057, 8°). Op beide vermeldingen wordt hierna dieper ingegaan.

op vrijdag 26 mei 1989, Brussel, De Belgische Senaat, 1990, 186 p.

⁶⁸ Supra, randnummer 5.

a. De vermelding van de plaats, de dag en het uur van verschijning

i. Algemeen

72. Art. 1057, 8° bepaalt dat de akte van hoger beroep de plaats, de dag en het uur van verschijning vermeldt. De procedure van inleiden van een zaak met vermelding van een termijn voor de verschijning wordt afgeschaft. Aldus wordt een zekere éénvormigheid ingevoerd in de procedure voor de beroepsinstantie. Het draagt bovendien ook bij tot de versnelling van de procedure: vroeger moesten enkel de zaken die vielen onder één van de categorieën genoemd in art. 1063 Ger. W. (oud) ingeleid worden op vaste datum. Alle andere zaken werden op onbepaalde dag ingeleid, zodat er geen inleidingszitting was waarop de zaak eventueel kon worden behandeld wanneer bleek dat een korte mondelinge uiteenzetting zou volstaan. Conclusies moesten worden genomen, en de zaak moest in staat worden gesteld om te worden behandeld op een rechtsdag vastgesteld overeenkomstig art. 750 - 751 Ger. W. Nu worden alle zaken ingeleid op vaste datum, zodat er altijd een inleidingszitting wordt gehouden. Zaken die slechts korte debatten vergen, kunnen dan ook meteen worden behandeld (nieuw art. 1066, lid 1 Ger. W.), ook al behoren ze niet tot één van de categorieën waarvoor overeenkomstig het nieuwe art. 1066, lid 2 de versnelde procedure verplicht moet worden aangewend.

73. De vermelding van plaats, dag en uur van verschijning moet nog steeds niet gebeuren wanneer het hoger beroep wordt ingeleid bij conclusie (art. 1057, lid 1). De reden hiervan is eenvoudig: het instellen van incidenteel hoger beroep bij conclusie gebeurt enkel ingeval de zaak reeds hangend is voor de beroepsinstantie. De zaak werd reeds ingeleid in één van de andere vormen toegelaten door art. 1056 Ger. W., zodat de plaats, de dag en het uur van de inleidingszitting reeds werden bepaald.

74. De uitzondering ingevoerd bij wet van 1 februari 1977, waarbij de vermelding van plaats, dag en uur van verschijning ook niet moet gebeuren ingeval hoger beroep wordt ingesteld bij aangetekende brief, is eveneens behouden gebleven. In dat geval roept de griffier de partijen op om te verschijnen op de zitting die de rechter bepaalt. Deze oproeping gebeurt bij gerechtsbrief⁶⁹.

75. Wanneer de vermelding van plaats, dag en uur van verschijning ontbreekt, wordt dit verzuim gesanctioneerd met de nietigheid van de akte van hoger beroep (art. 1057, lid 1 Ger. W.). Onder het vroegere systeem was de problematiek van het verzuim van vermelding van plaats,

⁶⁹ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Advies van de Raad van State., *Gedr. St.*, Senaat, 1990-'91, nr. 1198/1, 73; Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Verslag namens de commissie voor de justitie., *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-'92, nr. 301/2, 104.

dag en uur van verschijning verbonden met de problematiek van het gebruik van de gewone procedure in de gevallen waar art. 1063 (oud) de versnelde procedure voorschreef⁷⁰. Nu zijn die twee losgemaakt van elkaar. Elk hoger beroep moet in principe worden ingeleid met vermelding van plaats, dag en uur van verschijning. Het verzuim hiervan moet dan ook als een zelfstandig gebrek worden gezien, los van de keuze van procedure die de appellant heeft gedaan. De vroegere rechtspraak die is ontwikkeld m.b.t. het ontbreken van genoemde vermelding in de akte van hoger beroep, wordt dan ook zonder belang voorzover ze beoogt de aanwending van de gewone procedure in strijd met (oud) art. 1063 Ger. W. te sanctioneren.

76. De wetgever sanctioneert het ontbreken van de vermelding van plaats, dag en uur van verschijning in de akte van hoger beroep met de nietigheid. Het gaat om een geval van relatieve nietigheid. De partij die de nietigheid opwerpt, moet het bestaan van belangenschade kunnen aantonen (art. 861 Ger. W.). De rechter moet in concreto nagaan of er belangenschade aanwezig is. Voorzover de vroegere rechtspraak op deze vereiste betrekking heeft, blijft ze onverkort gelden.⁷¹ De rechter kan de sanctie niet ambtshalve uitspreken (art. 862, §2 a contrario). De exceptie moet in limine litis worden opgeworpen, zo niet is de nietigheid gedekt (nieuw art. 864, lid 1 Ger. W.).

ii. De termijn van verschijning

77. De appellant kan de datum van de inleidingszitting niet vrij bepalen: hij moet rekening houden met het nieuwe art. 1062 Ger. W. dat een termijn van verschijning vooropstelt van vijftien dagen.

78. Onder het vroegere systeem nam men aan dat de appellant bij de inleiding van de zaak op vaste dag, naar analogie met de procedure in eerste aanleg, een wachttermijn van acht dagen in acht moest nemen. Binnen deze termijn mocht de inleidingszitting niet plaatshebben. Men kwam tot die oplossing op grond van art. 1042 jo. art. 707 Ger. W..⁷² Nu bepaalt de wet uitdrukkelijk dat de gewone termijn van verschijning in hoger beroep vijftien dagen is. Aangezien de nieuwe wet een veralgemening inhoudt van de versnelde procedure, kan men stellen dat het hier eveneens gaat om een wachttermijn waarbinnen de inleidingszitting niet mag worden gesitueerd. Het gaat dus niet om een termijn waarbinnen de verklaring van verschijning - en dus ook de inleidingszitting⁷³ - principieel moet plaatshebben, zoals het geval was

⁷⁰ supra, deel I, 2.2.2.

⁷¹ Supra, voetnoot 24.

⁷² Supra, randnummer 25.

⁷³ Overeenkomstig het nieuwe art. 1061 Ger. W. geschiedt de verklaring van verschijning in beginsel op de zitting. Als de verklaring van verschijning zou moeten worden gedaan

met de termijn voor de verschijning in de vroegere gewone procedure van hoger beroep ⁷⁴.

79. Ook in het nieuwe systeem blijft de regel gelden dat een kortere of langere termijn enkel mogelijk is indien de wet deze voorziet of aan de rechter de bevoegdheid geeft om de termijn te wijzigen (art. 49 Ger. W.). Wat betreft de verlenging van de termijn van verschijning wordt niet meer art. 709 jo. art. 1042 toegepast, waardoor wordt verwezen naar art. 55 Ger. W., maar heeft de wet een specifiek regime voorzien: de termijn van 15 dagen geldt in vier hypothesen:

1: De gedaagde heeft zijn woon- of verblijfplaats in België.

2: De akte van hoger beroep wordt in België aan de gekozen woonplaats betekend of ter kennis gebracht.

3: De persoon aan wie de akte moet worden betekend of ter kennis gegeven, heeft geen gekende woon- of verblijfplaats in België of in het buitenland.

4: De akte bestemd voor een persoon die in België geen gekende woon- of verblijfplaats heeft, wordt aan hem betekend in België.

"In de andere gevallen wordt de termijn verlengd overeenkomstig art. 55 Ger. W." (art. 1062 in fine Ger. W.). De Raad van State stelde in zijn advies over het oorspronkelijke ontwerp 365, neergelegd in de Senaat op 2 december 1982, dat de verwijzing naar art. 55 Ger. W. overbodig was op grond dat het vanzelfsprekend was dat in de andere gevallen dan die bedoeld in het nieuw ontworpen artikel, het gemeen recht van art. 55 toepassing zou vinden ⁷⁵. Deze visie kan niet worden bijgetreden gelet op de tekst van art. 55 zelf: deze bepaling is enkel van toepassing wanneer de wet bepaalt dat de termijnen moeten worden verlengd. Een bepaling in die zin is dus wel degelijk nodig.

80. Wat betreft de mogelijkheid van verkorting van de termijn, is de regeling ongewijzigd gebleven en kan een verwijzing naar de hierboven vermelde uiteenzetting volstaan ⁷⁶.

81. Een volgende vraag is welke de sanctie is wanneer de termijn van vijftien dagen niet wordt gerespecteerd. In eerste aanleg blijft de vroegere regeling gelden: niet-naleving van de dagvaardingstermijn van art. 707 Ger. W. wordt gesanctioneerd met absolute nietigheid (art. 710 - 862, §1, 1° en §2 Ger. W.). De wet stelt echter geen sanctie op de niet-naleving van de termijn van verschijning ex art. 1062 Ger. W.. Kan men op grond van art. 1042 de sanctie van art. 710 toepassen? Of moet de rechtspraak die het Hof van Cassatie heeft ontwikkeld m.b.t. de ver-

binnen de termijn van verschijning, zou dat impliceren dat de inleidingszitting ook binnen die termijn moet worden vastgesteld.

⁷⁴ Supra, randnummer 8.

⁷⁵ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de behandeling van vorderingen en de inleiding van zaken in hoger beroep. Advies van de Raad van State., *Gedr. St.*, Senaat, 1982-'83, nr. 365/1, 19.

⁷⁶ Zie onder randnummers 9 en 25.

schijningstermijn in de vroegere procedure van inleiding van een zaak op vaste datum worden behouden, zodat de termijn in casu niet kan worden beschouwd als een dagvaardingstermijn en de sanctie van art. 710 Ger. W. niet kan worden toegepast⁷⁷? De voorbereidende werken zwijgen in alle talen. Argumenten in beide richtingen kunnen worden gegeven.

82. Allereerst is het zo dat onder het vroegere systeem de wet niet uitdrukkelijk voorzag in een termijn van verschijning. Men paste art. 707 Ger. W. toe in hoger beroep, op grond van art. 1042 Ger. W.. In de nieuwe regeling wordt dergelijke termijn echter wel uitdrukkelijk vastgesteld. Dit zou erop kunnen wijzen dat de wetgever wel degelijk van mening was dat het hier moet gaan om een dagvaardingstermijn zoals bedoeld in art. 707 Ger. W., zodat het niet-naleven van art. 1062 Ger. W. gesanctioneerd kan worden met de absolute nietigheid (art. 710 jo. art. 1042 Ger. W.). De reden waarom de wetgever een termijn van verschijning van vijftien dagen heeft ingevoerd, leidt tot hetzelfde besluit: de wetgever was van oordeel dat de verweerder aldus over voldoende tijd beschikt om zijn proceshouding te bepalen⁷⁸, en uiteindelijk is dat toch ook de bedoeling van art. 707 Ger. W., dat een dagvaardingstermijn oplegt aan de eiser in eerste aanleg.

83. Anderzijds stelt art. 860 Ger. W. dat de nietigheid van een proceshandeling maar kan worden uitgesproken als de wet uitdrukkelijk in die sanctie voorziet. Nu art. 860 Ger. W. beperkend moet worden geïnterpreteerd, zou men in de lijn van de rechtspraak van het Hof van Cassatie van 1990 kunnen stellen dat de nietigheidssanctie van art. 710 Ger. W. niet zomaar kan worden getransponeerd in de termijn van verschijning van het nieuwe art. 1062 Ger. W., zelfs niet op grond van art. 1042 Ger. W..

84. Deze rechtspraak lijkt evenwel achterhaald. Het Hof van Cassatie kwam tot zijn conclusie op grond dat "**art. 1056 zelf geen termijn van dagvaarding bepaalt**, en art. 1057 alleen de **vermelding**, in de akte van hoger beroep, van de "termijn van verschijning", dat is de termijn van dagvaarding of oproeping, op straffe van nietigheid voorschrijft"⁷⁹. Het is weliswaar nog steeds zo dat art. 1057 enkel de vermelding van de termijn van verschijning met de nietigheid sanctioneert, maar de wet bepaalt nu wel uitdrukkelijk een termijn van verschijning (cfr. art. 1062 Ger. W.). Aangezien aldus een "vorm van oproeping" wordt bepaald in de wet, moet worden aangenomen dat de nietigheidssanctie

⁷⁷ Cass., 23 februari 1990, *Arr. Cass.*, 1989-'90, 826. *Supra*, randnummer 25.

⁷⁸ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Memorie van toelichting., *Gedr. St.*, Senaat, 1990-'91, nr. 1198/1, 25: aldus "beschikt hij (= de geïntimeerde) over voldoende bedenktijd bijvoorbeeld om te overwegen of hij geen korte debatten zou vragen of aanvaarden, of hij zo vlug mogelijk incidenteel beroep zou instellen, dan nog de verwijzing naar een kamer met drie raadsheren zou vragen".

⁷⁹ Cass., 23 februari 1990, *Arr. Cass.*, 1989-'90, 828 (eigen onderlijning).

van art. 710, lid 1 Ger. W. wel van toepassing is in hoger beroep (art. 710, lid 2 jo. art. 1042 Ger. W.). Niet naleven van de termijn van verschijning zal dan ook leiden tot absolute nietigheid. De rechtspraak zal moeten uitwijzen of deze stelling wordt gevolgd. J. Van Compernelle stelt in zijn eerste commentaar op de nieuwe regeling alvast dat de termijn van verschijning overeenkomstig art. 710 jo. 1042 Ger. W. voorgeschreven is op straffe van nietigheid, welke nietigheid van openbare orde is en desgevallend ambtshalve moet worden uitgesproken (art. 862, §1, 1° - §2 Ger. W.)⁸⁰.

b. De uiteenzetting van de grieven

85. Het nieuwe art. 1057, 7° stelt de uiteenzetting van de grieven verplicht in de akte van hoger beroep. Hiermee wordt een verplichting veralgemeend die onder het oude systeem enkel gold voor het hoger beroep dat werd ingesteld op vaste dag. Ook dit is een element van versnelling van de procedure. Het schept de mogelijkheid om zaken die slechts korte debatten vergen op de inleidingszitting te behandelen. Maar ook voor zaken die niet in aanmerking komen voor behandeling op de inleidingszitting kan die verplichting bijdragen tot een zekere versnelling van de procedure: de geïntimeerde hoeft niet meer te wachten op de conclusie van de appellant om te weten welke grieven deze aanvoert. Aldus kan hij onmiddellijk zijn verdediging voorbereiden, zodat de zaak sneller in staat kan worden gesteld.

86. Omtrent de opportuniteit om de opgave van de grieven in de akte van hoger beroep verplicht te stellen, is tijdens de voorbereiding van de nieuwe wet nogal wat discussie geweest. Het ontwerp 365 liet deze verplichting achterwege, vanuit de overweging dat die motivering in de praktijk vaak louter formeel zou zijn gebleken en daaruit nog meer vertraging zou zijn voortgevloeid⁸¹. Ook de werkgroep schaarde zich oorspronkelijk achter het standpunt dat de akte van hoger beroep niet gemotiveerd moest worden, en dit vanuit praktische overwegingen. Men wilde vermijden dat men uit de wet zou afleiden dat de appellant hangende de procedure geen andere middelen zou kunnen ontwikkelen dan deze die in de akte van hoger beroep werden ingeroepen. Dit zou een te zware verantwoordelijkheid opleggen aan de advocaten die vaak slechts over weinig tijd beschikken om de akte van hoger beroep op te

⁸⁰ VAN COMPERNOLLE, J., "Het hoger beroep", in *Het vernieuwd Gerechtelijk Recht. Eerste commentaar bij de wet van 3 augustus 1992 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek*, Interuniversitair centrum voor Gerechtelijk Recht (ed.), Antwerpen, Kluwer, 1992, 169.

⁸¹ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de behandeling van vorderingen en de inleiding van zaken in hoger beroep, *Gedr. St.*, Senaat, 1982-'83, nr. 365/1, 9.

stellen ⁸². Onder het vroegere systeem van inleiding van een zaak tegen vaste datum was er inderdaad zekere rechtspraak die, in tegenstelling tot de meerderheid van de rechtsleer, stelde dat andere grieven dan deze die de appellant in de akte van hoger beroep had opgenomen, niet ontvankelijk waren ⁸³.

87. Een ander argument aangehaald door de werkgroep om de motiveringsplicht achterwege te laten, was het feit dat de verplichting tot opgave van de grieven in de praktijk zonder effectieve sanctie dreigde te blijven. Opdat de nietigheid zou worden uitgesproken, moest de geïntimeerde immers bewijzen dat het verzuim haar belangen heeft geschaad, welk bewijs meestal onmogelijk zou zijn indien de appellant in de loop van de beroepsprocedure zijn grieven deed kennen ⁸⁴. Deze visie kan echter moeilijk worden bijgetreden, althans voor de zaken die met korte debatten afgehandeld kunnen worden of die verplicht volgens de versnelde proceduremoeten worden behandeld. De afwezigheid van de vermelding van de grieven in de beroepsakte heeft voor gevolg dat de zaak niet op de inleidingszitting kan worden behandeld nu de geïntimeerde de mogelijkheid wordt ontnomen om zijn verweer voor te bereiden. Aldus kan een vertraging van de procedure ontstaan die ongeoorloofd is en die de belangen van de gedaagde in hoger beroep wel degelijk schaadt, zodat een effectieve sanctie wel kan worden opgelegd.

88. Na een nieuwe studie van het probleem heeft de werkgroep uiteindelijk toch besloten dat het verkieslijk is de motivering van de akte van hoger beroep voor te schrijven. Deze kan er immers toe bijdragen dat het verloop van de zaken wordt bespoedigd, doordat het gemakkelijker wordt ze te behandelen op de inleidingszitting of korte tijd erna ⁸⁵. De definitieve tekst van het ontwerp van wet voorgesteld door de werkgroep bevat dan ook de verplichting tot uiteenzetting van de grieven in de akte van hoger beroep, wat uiteindelijk wet is geworden.

89. Wanneer het hoger beroep wordt ingesteld bij conclusie, moet de beroepsakte niet worden gemotiveerd. I.t.t. wat onder het vroeger systeem van de versnelde procedure gold ⁸⁶, moet krachtens de nieuwe wet de opgave van de grieven wel gebeuren wanneer het hoger beroep wordt ingeleid bij aangetekende brief. Ook hieromtrent is enige discussie geweest. De Raad van State stelde in zijn advies voor om art. 1057, 7° anders te formuleren. De Raad oordeelde namelijk dat uit de tekst van art. 1057, 7°, zoals deze geformuleerd was in het voorontwerp, zou

⁸² *Gerechtelijke achterstand. Handelingen van het colloquium gehouden in de Senaat op 26 mei 1989*, Brussel, de Belgische Senaat, 1990, 168.

⁸³ Supra, randnummer 38.

⁸⁴ Zie voetnoot 82.

⁸⁵ Zie voetnoot 82.

⁸⁶ Supra, randnummer 34.

kunnen worden afgeleid dat de akte van hoger beroep geen opgave van de grieven zou moeten bevatten ingeval hoger beroep werd ingesteld bij aangetekende brief. Dit kon, aldus de Raad, niet de bedoeling geweest zijn van het ontwerp⁸⁷. Dit advies werd evenwel oorspronkelijk niet opgevolgd: de wetgever stelde dat het niet de bedoeling was de regeling van inleiding van het hoger beroep bij aangetekende brief te wijzigen⁸⁸. De Commissie voor de Justitie is de zienswijze van de Raad van State wel bijgetreden en heeft het gewijzigde artikel aangenomen⁸⁹, zodat uiteindelijk de stelling dat de uiteenzetting van de grieven in de akte van hoger beroep ook verplicht is wanneer het beroep wordt ingesteld bij aangetekende brief, het gehaald heeft.

90. Wat betreft de inhoud van de grieven, kan de vroegere rechtspraak verder worden toegepast. De appellant moet aangeven welke zijn concrete grieven zijn tegen het beroepen vonnis, zonder hierbij in detail te moeten treden. Maar de motivering is toch meer dan een louter formele verplichting. De grieven moeten voldoende duidelijk zijn opdat de geïntimeerde in de mogelijkheid zou zijn, zijn verdediging voort te bereiden. Een loutere verwijzing naar de conclusies genomen in eerste aanleg of naar de middelen te ontwikkelen in hoger beroep is onvoldoende⁹⁰.

91. De appellant moet de mogelijkheid hebben om in de loop van de procedure in hoger beroep bij conclusie nieuwe grieven te laten gelden, zeker wanneer de zaak volgens de "lange" procedure wordt afgehandeld. Dit mag er echter niet toe leiden dat de versnelde rechtspleging op een onverantwoorde wijze wordt vertraagd, want dit zou regelrecht ingaan tegen de bedoeling van de wetgever, namelijk de versneling van de procedure in de hand te werken.

92. Tenslotte moet nog even worden stilgestaan bij de sanctivering van de plicht tot motivering van de beroepsakte. Art. 1057, lid 1 Ger. W. sanctioneert het verzuim van opneming van de vermeldingen opgesomd in art. 1057 met de nietigheid van de akte van hoger beroep. Het gaat om een relatieve nietigheid, waarbij de partij die de exceptie opwerpt het bewijs moet leveren dat zij in haar belangen werd geschaad door het verzuim. De rechter kan de sanctie niet ambtshalve uitspreken. De nietigheid is gedekt wanneer ze niet in *limine litis* wordt opgeworpen (nieuw art. 864, lid 1 Ger. W.). Ze kan niet voor het eerst voor het Hof van Cassatie worden ingeroepen.

⁸⁷ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Advies van de Raad van State., *Gedr. St.*, Senaat, 1990-'91, nr. 1198/1, 73.

⁸⁸ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Memorie van toelichting., *Gedr. St.*, Senaat, 1990-'91, nr. 1198/1, 25.

⁸⁹ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Verslag namens de Commissie voor de Justitie., *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-'92, nr. 301/2, 104.

⁹⁰ *Supra*, randnummer 37.

93. Het bestaan van belangenschade moet steeds in concreto worden vastgesteld. Ze zal eventueel kunnen worden afgeleid uit het feit dat het verzuim heeft geleid tot een vertraging in het in staat stellen van de zaak. Het bewijs van belangenschade moet worden geleverd door de geïntimeerde, die de exceptie opwerpt (art. 870 Ger. W.).

2. Het verloop van de procedure

a. De inschrijving op de rol (art. 1060 Ger. W.)

94. De wet van 3 augustus 1992 past art. 1060 aan aan de veralgemening van de inleiding op vaste datum. De inschrijving op de rol moet nu steeds gebeuren voor de datum van verschijning. Voor het overige is de vroegere regeling behouden gebleven, zodat kan worden volstaan met een verwijzing naar de uiteenzetting terzake in het kader van de regeling van voor 1 januari 1993.

b. De verschijning (art. 1061 Ger. W.)

95. De gedaagde in hoger beroep verschijnt door het doen van een verklaring van verschijning. Deze moet gebeuren op de inleidingszitting (nieuw art. 1061 Ger. W.), zodat de geïntimeerde verplicht is te verschijnen op deze zitting. Blijft hij afwezig, dan kan tegen hem verstek worden gevorderd. De mogelijkheid om verklaring van verschijning te doen ter griffie, eventueel bij ter post aangetekende brief, werd afgeschaft. Dit is logisch, nu het toepassingsgebied van de versnelde procedure ruimer is geworden dan enkel die gevallen die opgesomd staan in de wet⁹¹. Partijen kunnen vragen dat zaken, hoewel niet opgenomen in de opsomming van het nieuwe art. 1066, lid 2, toch worden behandeld overeenkomstig de verkorte rechtspleging, namelijk wanneer de behandeling ervan slechts korte debatten vergt. Opdat men van die mogelijkheid gebruik zou kunnen maken, is het nodig dat partijen verschijnen op de inleidingszitting.

96. Parallel met de veralgemening van de verplichting om de verklaring van verschijning op de terechtzitting te doen, is de mogelijkheid om overeenkomstig art. 729 Ger. W. de verschijning in persoon te vervangen door een schriftelijke verschijning van de advocaat, veralgemeend geworden⁹²: het nieuwe art. 1061 Ger. W. verwijst expliciet naar

⁹¹ Voor zaken die niet onder de opsomming vallen van art. 1066, lid 2, bestaat toch de mogelijkheid om de versnelde procedure aan te wenden, namelijk wanneer korte debatten volstaan voor de behandeling ervan.

⁹² Onder het vroegere systeem werd art. 729 Ger. W. enkel aangewend in de versnelde procedure. In de gewone procedure was dit overbodig. De toepassing van de schriftelijke verschijning van art. 729 kwam namelijk tegemoet aan het probleem dat ingevolge art. 1061, 1° zin Ger. W. de geïntimeerde verplicht aanwezig moest zijn op de

art. 729 Ger. W. De raadslieden van de partijen hebben dus de mogelijkheid om in onderlinge overeenstemming de verschijning van art. 1061 te vervangen door een voorafgaande schriftelijke verklaring aan de griffier dat zij in de zaak optreden. De schriftelijke verschijning is bedoeld om te worden toegepast in gevallen die niet in korte debatten kunnen worden behandeld. "Aldus wordt er voor dit soort zaken geen tijd verloren op de inleidingszitting en is er een tijdsbesparing voor de partijen of hun advocaten. Dit vereist uiteraard dat het geding niet in een dilatoire geest wordt gevoerd"⁹³.

97. Het toepassen van de schriftelijke verschijning heeft als gevolg dat men afziet van de versnelde procedure: partijen zijn niet persoonlijk aanwezig op de inleidingszitting zodat de zaak er niet kan worden behandeld, en naar de rol zal worden verwezen in afwachting dat een rechtsdag wordt gevraagd. Aldus kan een ernstige vertraging van de procedure teweeg worden gebracht. Dit is een reden waarom de mogelijkheid van schriftelijke verschijning is voorbehouden aan de advocaten, want zij zijn gebonden door regels van deontologie, die waarborgen dat van art. 729 geen misbruik zal worden gemaakt om de procedure nodeloos te verlengen.

98. Buiten de toepassing van art. 729 Ger. W. evenwel, is de verschijning van de verweerder op de inleidingszitting steeds vereist. Ingevolge de veralgemening van het hoger beroep op vaste datum en de daarmee samenhangende verplichting om de verklaring van verschijning af te leggen op de inleidingszitting, geldt hetzelfde ook ingeval de gewone procedure wordt gevolgd.

99. Vermelden we tenslotte nog de wijziging die werd aangebracht aan art. 109 bis, §2 Ger. W. Volgens de nieuwe bepaling moet de gedaagde in hoger beroep, wanneer hij wenst dat de zaak wordt behandeld door een kamer van drie raadsheren in een geval dat normaal door een alleenzettelende raadsheer wordt behandeld, dit schriftelijk vragen in de verklaring van verschijning, bedoeld in art. 1061 Ger. W.⁹⁴ Doet hij dat niet, dan is hij vervallen van het recht om de verwijzing naar een kamer met drie raadsheren te vragen. De termijn die aldus op straffe

inleidingszitting teneinde zijn verklaring van verschijning te doen (supra, randnummer 62). Dit probleem stelde zich niet in de gewone procedure. De schriftelijke verschijning was daar so wie so reeds mogelijk op grond van art. 1062 Ger. W..

⁹³ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Memorie van toelichting., *Gedr. St.*, Senaat, 1991-'92, nr. 1198/1, 25.

⁹⁴ Deze wijziging van art. 109 bis Ger. W. houdt een onrechtstreekse manier in om korte debatten te ontwijken. Wanneer namelijk de gedaagde in hoger beroep op de inleidingszitting toewijzing vraagt van een zaak aan een kamer met drie rechters, kan de zaak niet onmiddellijk worden behandeld. De rechter zou de zaak dan wel kunnen verdagen naar een terechtzitting op een nabije datum van een kamer van drie rechters, maar aldus regelt hij de rol van een andere kamer. Dit kan hij evenwel niet (cfr. art. 1042 jo. art. 726 en (nieuw) art. 750, lid 2 Ger. W.). Er rest hem dan ook niets anders dan de zaak te verzenden naar de rol, waardoor deze meteen op de lange baan wordt geschoven.

van verval wordt gelaten voor de keuze van behandeling door een kamer van drie raadsheren, is van openbare orde (art. 862, §1, 1°), zodat de sanctie door de rechter ambtshalve kan worden uitgesproken (art. 862, §2).

c. De behandeling van de zaak : korte of lange weg ?

i. Inleiding

100. De kern van de wijziging inzake de procedure in hoger beroep is gelegen in het nieuwe art. 1066 Ger. W. De veralgemening van de inleiding van het hoger beroep tegen een bepaalde dag heeft een wijziging van art. 1066 Ger. W. nodig gemaakt. Er moest namelijk een bepaling komen die vaststelt welke zaken volgens de versnelde procedure moeten worden behandeld, nu dit niet meer samenhangt met de verplichting om de zaak op vaste dag in te leiden.

101. Het nieuwe art. 1066 streeft een snelle berechting na van eenvoudige en dringende zaken⁹⁵. Het biedt in zijn eerste lid de mogelijkheid aan de partijen om een zaak die slechts korte debatten vergt, te behandelen op de inleidingszitting of korte tijd erna. Het tweede lid vermeldt bovendien een reeks van gevallen waarin deze procedure, behoudens akkoord van de partijen, verplicht moet worden aangewend. Het vroegere art. 1063 Ger. W., dat een opsomming inhield van gevallen die overeenkomstig de versnelde rechtspleging moesten worden behandeld, werd opgeheven.

ii. De korte debatten : art. 1066, lid 1

102. Een eerste reeks van zaken die moeten worden behandeld via de versnelde procedure zijn de "zaken waarvoor slechts korte debatten nodig zijn" (art. 1066, lid 1 Ger. W.). Een nadere definitie wordt niet gegeven. Uit de voorbereidende werken blijkt echter dat de wetgever hiermee niet zozeer de dringende zaken bedoelt, maar wel de zaken waarvoor het in beginsel niet nodig is schriftelijk middelen aan te voeren en lang te pleiten⁹⁶. Men kan dan ook stellen dat van korte debatten sprake is wanneer een korte mondelinge toelichting omtrent het geschil volstaat. Met M. STORME kan aldus worden aangenomen dat voor behandeling in korte debatten in aanmerking komen gedingen waar eis of verweer redelijkerwijze niet voor ernstige betwisting vatbaar zijn,

⁹⁵ *Gerechtelijke achterstand. Handelingen van het colloquium gehouden in de Senaat op 26 mei 1989*, Brussel, de Belgische Senaat, 1990, 169.

⁹⁶ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Memorie van toelichting, *Gedr. St.*, Senaat, 1990-'91, nr. 1198/1, 7.

of waarvan de betwisting geen langdurige mondelinge en/of schriftelijke debatten vergt ⁹⁷ ⁹⁸.

103. Wie bepaalt of een zaak voor korte debatten in aanmerking komt, wordt niet geregeld door art. 1066, lid 1. Gelet op de interne logica van het Gerechtelijk Wetboek, kan men dit euvel verhelpen door de meer uitgewerkte regeling van eerste aanleg toe te passen (art. 1042 jo. art. 735 Ger. W.). Een bespreking van de korte debatten in eerste aanleg is terzake dan ook relevant.

104. Art. 735 Ger. W. voorziet in de mogelijkheid om in eerste aanleg een zaak waarvoor slechts korte debatten nodig zijn, te behandelen op de inleidingszitting of op een nabije datum. Twee mogelijkheden kunnen zich voordoen: Art. 735, §1 geeft vooreerst aan elk der partijen de mogelijkheid om eenzijdig te vragen dat de procedure van de korte debatten zou worden toegepast. Dit verzoek moet met redenen omkleed zijn en moet gebeuren in de gedinginleidende akte voor wat betreft de eiser. Wat de verweerder betreft, wordt niet nader bepaald wanneer en hoe hij hierom moet verzoeken. Er kan dan ook worden aangenomen dat zijn verzoek, dat eveneens gemotiveerd moet zijn, eventueel nog kan gebeuren, zelfs op mondelinge wijze, op de inleidingszitting zelf. Art. 735, §2 geeft daarenboven de mogelijkheid aan de procespartijen om in onderling akkoord de rechter te verzoeken de zaak in korte debatten te behandelen. Dit verzoek moet niet gemotiveerd zijn. In beide hypothesen zijn het de partijen die, hetzij eenzijdig (art. 735, §1), hetzij in onderling akkoord (art. 735, §2) het begrip "korte debatten" invullen.

105. Wel rijst de vraag of de rechter verplicht is in te gaan op een verzoek om de zaak in korte debatten te behandelen.

106. Ingeval slechts één partij verzoekt om de zaak in korte debatten te behandelen, werd onder het vroegere regime geoordeeld dat de rechter een discretionaire bevoegdheid had om al dan niet in te gaan op het verzoek. In de voorbereidende werken wordt beklemtoond dat de rechter ook onder het nieuwe regime zijn beoordelingsvrijheid behoudt ⁹⁹, Brussel, de Belgische Senaat, 1990, 159; Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Verslag namens de Commissie voor de Justitie., *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-'92, nr. 301/2, 56. ¹⁰⁰. Ge-

⁹⁷ STORME, M., "De procedure van korte debatten: één zwaluw kan de lente maken...", in *Het vernieuwd Gerechtelijk Recht. Eerste commentaar bij de wet van 3 augustus 1992 tot wijziging van het gerechtelijk wetboek*, Interuniversitair centrum voor Gerechtelijk Recht (ed.), Antwerpen, Kluwer, 1992, 96.

⁹⁸ Moet men zich niet afvragen of er wel zulke zaken in hoger beroep komen??

⁹⁹ *Gerechtelijke achterstand. Handelingen van het colloquium gehouden in de Senaat op 26 mei 1989.*

¹⁰⁰ In het Journal des Tribunaux van 26 juni 1993 worden twee uitspraken van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel gepubliceerd, waarin toepassing wordt gemaakt van het vernieuwde art. 735 Ger. W. (Rb. Brussel, 18 februari 1993 en Rb. Brussel, 10 maart 1993, *J.T.*, 1993, 503). Kras is de opinie van de rechter dat bij de beoordeling

let op de ratio legis van de nieuwe wet, namelijk de procedure versnellen, en gelet op de strikte bewoording van de tekst van art. 735 ("Ten aanzien van iedere verschijnende partij worden de zaken..."), waaruit het imperatief karakter van de nieuwe regeling blijkt, zou men evenwel kunnen stellen dat de bevoegdheid van de rechter beperkt blijft tot een marginale toetsing. Aldus moet hij zich beperken tot de beoordeling of het niet kennelijk onredelijk is aan te nemen dat de voorliggende zaak slechts korte debatten vergt, en of de verzoekende partij geen misbruik maakt van zijn recht om behandeling in korte debatten te vragen. Wanneer het verzoek echter uitgaat van beide partijen (art. 735, §2), moet de rechter hierop ingaan en heeft hij geen appreciatierecht¹⁰¹.

107. Art. 1066, lid 1 kan op analoge wijze worden ingevuld¹⁰² (art. 1042 Ger. W.). Zo kan elke partij eenzijdig, bij gemotiveerd verzoek, vragen dat de zaak in korte debatten zou worden behandeld, in welk

van de vraag of een zaak in aanmerking komt voor behandeling in korte debatten, de rechter niet enkel moet nagaan of de zaak zonder lange pleidooien en uitgebreide conclusies kan worden behandeld, maar dat hij ook mag toetsen aan meer subjectieve criteria die enkel hijzelf kan beoordelen, met name het overladen zijn van zijn zitting-srol en het aantal zaken dat hij nog in beraad heeft (Rb. Brussel, 18 februari 1993, *J.T.*, 1993, 503).

¹⁰¹ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Verslag namens de Commissie voor de Justitie., *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-'92, nr. 301/2, 55. Onder het vroegere systeem gebeurde het dat de rechter, ondanks het akkoord onder partijen om de zaak in korte debatten te behandelen, dat niet toeliet. Nu kan hij niet meer weigeren.

¹⁰² Uit de eerste commentaren die zijn verschenen m.b.t. de nieuwe regeling, blijkt dat er wel zekere discussie bestaat omtrent de toepasselijkheid van de principes van art. 735 Ger. W. op de korte - debattenregeling van art. 1066, lid 1 Ger. W. Zie AMEELE, L., "Bespreking van de recente wijzigingen in het Gerechtelijk Wetboek. Wet van 3 augustus 1992.", *De Gerechtsdeurwaarder*, 1993, 5; LECLERCQ, C., *Eléments pratiques de procédure civile et modèles d'actes*, Brussel, Bruylant, 1993, 35 - 36; STORME, M., "De procedure van korte debatten: één zwaluw kan de lente maken...", in *Het vernieuwd gerechtelijk recht. Eerste commentaar bij de wet van 3 augustus 1992 tot wijziging van het gerechtelijk wetboek.*, Interuniversitair centrum voor gerechtelijk recht (ed.), Antwerpen, Kluwer, 1992, 98. Deze auteurs zijn voorstanders van de toepasselijkheid van art. 735 Ger. W. in hoger beroep, contra BOIGELOT, E., "Loi du 3 août 1992 modifiant le code judiciaire", *Cab. Dr. Jud.*, 1992, p. 148, nr. 17; LAENENS, J. en BROECKX, K., "Het gerechtelijk recht in een stroomversnelling", *R.W.*, 1992-'93, p. 929, nr. 205; SCHEERS, D., *Het vernieuwd Gerechtelijk Wetboek. Een praktische commentaar bij de wet van 3 augustus 1993.*, Deurne, Kluwer, 1993, 286 - 287; VAN COMPERNOLLE, J., "Het hoger beroep", in *Het vernieuwd gerechtelijk recht. Eerste commentaar bij de wet van 3 augustus 1992 tot wijziging van het gerechtelijk wetboek.*, Interuniversitair centrum voor gerechtelijk recht (ed.), Antwerpen, Kluwer, 1992, 171. Wat er ook van zij, gelet op de interne logica van het gerechtelijk wetboek, moet de voorkeur worden gegeven aan de toepassing van de principes van art. 735, ook in hoger beroep. De algemene regel is namelijk dat de regels van het geding van eerste aanleg van toepassing zijn op de rechtsmiddelen, behoudens afwijkende bepalingen (art. 1042 Ger. W.). Art. 1066, lid 1 houdt enkel het principe in dat zaken waarvoor slechts korte debatten nodig zijn, volgens de versnelde procedure worden behandeld. Hoe dit concreet moet worden toegepast, is niet specifiek geregeld voor het hoger beroep, zodat niets zich verzet tegen de toepassing van de regeling van eerste aanleg terzake.

geval de rechter een marginaal toetsingsrecht heeft. Daarnaast kunnen partijen ook in onderling akkoord behandeling in korte debatten vragen, zonder dat dit moet worden gemotiveerd. De rechter is verplicht hierop in te gaan ¹⁰³.

iii. Verplichte toepassing van de versnelde procedure: art. 1066, lid 2 Ger. W.

108. Art. 1066, lid 2 houdt, naar analogie met het vroegere art. 1063 Ger. W., een opsomming in van gevallen waarin de versnelde procedure verplicht moet worden toegepast. Het gaat om gevallen waarvan de wetgever heeft geacht dat ze enige spoed vereisen en dan ook in hoger beroep een snelle behandeling moeten krijgen ¹⁰⁴. De opsomming van art. 1066, lid 2 gaat verder dan zaken waarvoor korte debatten volstaan. Dat blijkt vooreerst uit wat de wetgever bedoelt met "zaken waarvoor slechts korte debatten nodig zijn", namelijk "niet zozeer de dringende zaken, maar wel de zaken waarvoor het in beginsel niet nodig is schriftelijk middelen aan te voeren en lang te pleiten" ¹⁰⁵. De wetgever maakt dus een onderscheid tussen dringende zaken, zoals deze opgesomd in art. 1066, lid 2, die niet noodzakelijk slechts korte debatten vergen, en zaken waarvoor korte debatten volstaan ¹⁰⁶. Bovendien blijkt het ook uit de combinatie van de mogelijkheid van de partijen om in onderling akkoord de lange weg te verkiezen en de bedoeling van de wetgever: de wetgever poogt de gerechtelijke achterstand te bestrijden met voorliggende wetwijziging, o.a. door de procedure vlotter te doen verlopen. Indien het werkelijk zo zou zijn dat voor de behandeling van voorzieningen bedoeld in art. 1066, lid 2, korte debatten altijd zouden volstaan, dan zou de wetgever de partijen niet het recht hebben gegeven om toch terug te vallen op de lange weg. Aldus creëert hij namelijk

¹⁰³ Eerste toepassingen van het nieuwe art. 1066, lid 1 vindt men in het arrest van het hof van beroep van Gent d.d. 22 februari 1993 (*R.W.*, 1992-'93, 1063) en in het vonnis van de burgerlijke rechtbank van Gent d.d. 5 februari 1993 (*T.G.R.*, 1993, 61). In beide gevallen waren beide partijen het erover eens dat de zaak in korte debatten moest worden behandeld en hadden daar dan ook om verzocht. Hoewel de rechter in hoger beroep in dergelijk geval verplicht is om zonder meer op het verzoek in te gaan, is hij in beide gevallen toch overgegaan tot een beoordeling van de vraag of korte debatten inderdaad volstaan, en werd vervolgens het verzoek afgewezen. Als deze rechtspraak wordt aangehouden, valt te verwachten dat art. 1066, lid 1 Ger. W. een stille dood zal sterven...

¹⁰⁴ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Verslag namens de Commissie voor de Justitie, *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-'92, nr. 301/2, 109.

¹⁰⁵ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Memorie van toelichting, *Gedr. St.*, Senaat, 1990-'91, nr. 1198/1, 7.

¹⁰⁶ Dit onderscheid wordt zelfs expliciet verwoord in het verslag namens de Commissie voor de Justitie. Zie Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Verslag namens de Commissie voor de Justitie, *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-'92, nr. 301/2, 109.

de mogelijkheid dat de procedure wordt vertraagd in een geval waarin dit eigenlijk niet nodig is, wat lijnrecht ingaat tegen zijn uiteindelijke bedoeling.

Tenslotte kan men zo maar niet zeggen dat de zaken van art. 1066, lid 2 steeds eenvoudige zaken zijn!

109. Art. 1066, lid 2 is imperatief: wanneer een zaak valt onder de opsomming van art. 1066, lid 2 Ger. W. moet de versnelde procedure verplicht worden toegepast zelfs als één van de partijen zich hiertegen zou verzetten. De wet laat de rechter geen appreciatiebevoegdheid. Partijen kunnen daarentegen wel onderling overeenkomen dat de gewone procedure wordt gevolgd. Dit is een toepassing van het beschikkingsbeginsel dat inhoudt dat de partijen het verloop van de procedure bepalen. De opsomming is evenwel niet meer limitatief: wanneer een zaak een aangelegenheid betreft die niet vermeld is in art. 1066, lid 2, kan de versnelde procedure toch worden gevolgd, op voorwaarde dat de zaak kan worden behandeld in korte debatten. Art. 1066, lid 1 is van toepassing.

110. De opsomming van art. 1066, lid 2 Ger. W. neemt de opsomming van het vroegere art. 1063 Ger. W. grotendeels over. Een aantal verplichte toepassingsgevallen van de versnelde procedure worden echter achterwege gelaten. Aldus wenst de wetgever te voorkomen dat de inleidingszittingen worden overbelast, wat zou beletten dat, in weerwil van het doel van art. 1066, de eenvoudige en dringende zaken snel worden berecht ¹⁰⁷.

111. De gevallen waarin overeenkomstig de nieuwe opsomming de versnelde procedure verplicht moet worden gevolgd, zijn:

a: Een voorziening tegen iedere beslissing van de voorzitter in kort geding of op verzoekschrift (art. 1066, lid 2, 1°. Cfr. oud art. 1063, 1°).

De uitdrukking "beslissingen van de voorzitter in kort geding" moet volgens de voorbereidende werken aldus worden begrepen dat ook beslissingen ten gronde maar "zoals in kort geding", zoals in handelspraktijken, eronder vallen ¹⁰⁸. Met betrekking tot dit eerste punt moet ook worden gewezen op de wijziging aangebracht aan art. 1040 Ger. W. De verwijzing naar het opgeheven art. 1063 Ger. W. werd er geschrapt, zodat art. 1040 Ger. W. werd aangepast aan de wijziging inzake de versnelde procedure.

Merk op dat zetelen "zoals in kort geding" een beslissing over de grond van de zaak inhoudt, met gezag van gewijsde voor andere rechters. Dit vereist dan ook een veel grondiger debat dan een gewoon kort geding, waar de rechter uitspraak doet bij voorraad. Het is dan ook niet zo evident om de verplichte toepassing van de versnelde procedure uit

¹⁰⁷ Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Memorie van toelichting, *Gedr. St.*, Senaat, 1990-'91, nr. 1198/1, 26 en 38.

¹⁰⁸ *Gerechtelijke achterstand. Handelingen van het colloquium gehouden in de Senaat op 26 mei 1989*, Brussel, de Belgische Senaat, 1990, 169.

te breiden tot voorzieningen tegen een beslissing van de voorzitter "zoals in kort geding".

b: De bestreden beslissing houdt een beslissing alvorens recht te doen of een voorlopige maatregel in (art. 1066, lid 2, 2°) ¹⁰⁹.

c: De bestreden beslissing staat een uitstel van betaling toe of weigert dat (art. 1066, lid 2, 3°) ¹¹⁰.

d: Hoger beroep in alle zaken betreffende bewarende beslagen en middelen tot tenuitvoerlegging (art. 1066, lid 2, 4°) ¹¹¹.

e: Hoger beroep inzake faillissement, wanneer het bestreden vonnis uitspraak doet over de faillietverklaring of over de datum van staking van betaling, alsmede inzake akkoord (art. 1066, lid 2, 5°) ¹¹².

f: Ingeval wordt opgekomen tegen een beslissing waarvan de voorlopige tenuitvoerlegging zonder borgstelling of kantonnement is toegestaan (art. 1066, lid 2, 6°).

Dit zesde punt is nieuw. Het vroegere art. 1063, 9° voorzag ook de mogelijkheid om de versnelde procedure toe te passen bij hoger beroep tegen een vonnis dat uitvoerbaar was bij voorraad, maar daarvoor moest de toelating worden bekomen van de rechter (oud art. 1063, 9°). Nu moet de versnelde procedure verplicht worden toegepast van zodra de voorlopige tenuitvoerlegging zonder borgstelling of kantonnement werd toegestaan. Er moet geen toelating meer worden gevraagd aan de rechter, die geen enkele appreciatiebevoegdheid heeft terzake. Zulke gevallen komen slechts zelden voor en rechtvaardigen een spoedprocedure ¹¹³.

iv. De versnelde procedure

112. Wanneer een zaak valt onder de opsomming van art. 1066, lid 2, of wanneer de behandeling van de zaak slechts korte debatten vergt, houdt het gerecht de zaak aan zich en wordt deze bepleit op de inleidingszitting, of binnen ten hoogste drie maanden, desnoods op een namiddagzitting. De zaak kan niet worden verwezen naar de rol: ofwel wordt ze onmiddellijk bepleit ter inleidingszitting, ofwel wordt ze verdaagd naar een nabije datum. Eventueel kan men op de inleidingszitting beginnen met de pleidooien en deze nadien verderzetten op een latere zitting, zolang men zich maar houdt aan de termijn van drie maanden die opgelegd wordt door art. 1066 Ger. W. De wetgever heeft echter opnieuw nagelaten een sanctie te voorzien voor art. 1066. De vraag is dan ook of het in de praktijk zal worden nageleefd. Onder het vroegere systeem, dat dezelfde regel bevatte voor de zaken opgesomd in

¹⁰⁹ Cfr. oud art. 1063, 2° Ger. W. en de uiteenzetting terzake.

¹¹⁰ Cfr. oud art. 1063, 3° Ger. W. en de uiteenzetting terzake.

¹¹¹ Cfr. oud art. 1063, 4° Ger. W. en de uiteenzetting terzake.

¹¹² Cfr. oud art. 1063, 5° Ger. W. en de uiteenzetting terzake.

¹¹³ Zie voetnoot 109.

het vroegere art. 1063 Ger. W., nam men aan dat de termijn van drie maanden niet bindend was voor de rechter¹¹⁴, waardoor art. 1066 dan ook in grote mate dode letter bleef. Met de vernieuwing van de procedure in hoger beroep beoogt de wetgever de gerechtelijke achterstand te beperken en de procedure sneller te doen verlopen. Wanneer men echter het nieuwe art. 1066 opnieuw gaat saboteren doordat elke sanctie ontbreekt, zal van de bedoeling van de wetgever wellicht niet veel in huis komen...

113. Bovendien schijnt de wetgever te denken dat de inleidingskamer bij machte is om een zeer aanzienlijk deel van de zaken meteen aan zich te houden, wat in de praktijk heel wat zaken per zitting kan betekenen. Wat moeten de andere kamers dan nog doen? Wellicht is een verdaging naar een nabije datum voor een andere kamer mogelijk. Maar dan regelt de inleidingskamer de rol van de andere kamers, wat niet kan (Cfr. art. 1042 jo. art. 726 en art. 750, lid 2 (nieuw) Ger. W.). Er blijft de rechter dan ook niets anders over dan de zaak te verzenden naar de algemene rol.

114. En quid wanneer de inleidingskamer maar één raadsheer heeft terwijl verwijzing wordt gevraagd naar een kamer van drie?

v. De lange weg

115. Art. 735, §4 bepaalt dat de overige zaken (= deze die niet in korte debatten worden behandeld) naar de bijzondere rol worden verzonden of aan andere kamers worden toegewezen, zoals bepaald in art. 726. Dezelfde regeling kan ook worden toegepast in hoger beroep overeenkomstig art. 1042 Ger. W. voor zaken die niet op de inleidingszitting worden behandeld omdat ze meer dan korte debatten vergen en niet vallen onder de opsomming van art. 1066, lid 2. Werd de zaak toegewezen aan een kamer die enkel inleidingen doet, dan wordt zij verwezen naar de algemene rol om later toegewezen te worden aan een pleitkamer. Indien de inleidingszitting plaats had in een kamer die meer doet dan enkel inleidingen, dan wordt de zaak verwezen naar de bijzondere rol. Er moet worden geconcludeerd en een rechtsdag moet worden gevraagd overeenkomstig art. 750 - 751 Ger. W.¹¹⁵

d. De conclusies (art. 1064 Ger. W.)

116. Art. 1064 Ger. W. werd aangepast aan de nieuwe regeling waarbij alle hogere beroepen moeten worden ingesteld op vaste datum en

¹¹⁴ Supra, randnummer 64.

¹¹⁵ Dit is niet het geval wanneer de zaak wordt behandeld in de versnelde procedure doch niet werd aangehouden op de inleidingszitting. In dergelijk geval wordt de zaak niet verwezen naar de rol maar verdaagd naar een bepaalde datum. Aldus werd de rechtsdag reeds bepaald door de rechter en moet art. 750 - 751 Ger. W. niet worden aangewend om een rechtsdag te bekomen.

de akte van hoger beroep moet worden gemotiveerd. De appellant heeft zijn grieven reeds uiteengezet in de akte van hoger beroep, zodat het aan de geïntimeerde toekomt om als eerste te concluderen.

117. Een onderscheid moet worden gemaakt naargelang de versnelde dan wel de gewone procedure wordt aangewend.

i. De versnelde procedure

118. Wanneer de zaak wordt behandeld op de inleidingszitting, is er eigenlijk geen sprake van termijnen om te concluderen (art. 741 jo. 1042 Ger. W.). De mogelijkheid bestaat echter dat de zaak wordt verdaagd naar een nabije datum, o.a. om aldus aan de partijen de gelegenheid te bieden om schriftelijk conclusie te nemen. Dit zal vooral nuttig zijn wanneer het gaat om een zaak die eigenlijk meer dan korte debatten vraagt maar toch volgens de verkorte rechtspleging moet worden behandeld, namelijk omdat ze door de wetgever geacht wordt dringend te zijn. De vraag is nu hoe de regels voor het concluderen in dergelijk geval moeten worden toegepast.

119. Art. 735, §3 bepaalt dat in de gevallen waarin de procedure van korte debatten in eerste aanleg wordt gevolgd, het vonnis kan worden gewezen zelfs indien er geen conclusies zijn neergelegd. Wanneer de partijen conclusies nemen, moeten zij die overhandigen aan de rechter, die ze voor gezien tekent. Van deze neerlegging wordt melding gemaakt op het zittingsblad. De complexe regeling van de nieuwe artt. 747 - 748 Ger. W. is dus niet van toepassing voor de korte debatten.

120. Art. 1066 bevat geen analoge bepaling voor de versnelde procedure in hoger beroep. Hoewel het toepassingsgebied van deze verkorte rechtspleging ruimer is dan de zaken waarvoor slechts korte debatten nodig zijn¹¹⁶, moet toch worden aangenomen dat art. 735, §3 ook kan worden aangewend in hoger beroep op grond van art. 1042 Ger. W. Bijgevolg, wanneer de versnelde procedure wordt aangewend, kan de rechter in hoger beroep zijn vonnis of arrest wijzen zelfs indien er geen conclusies zijn neergelegd, en dit zowel wanneer de zaak op de inleidingszitting wordt behandeld, als wanneer zij wordt verdaagd naar een nabije zitting. Wanneer de partijen wel conclusie nemen, worden ze overhandigd aan de rechter, die ze voor gezien tekent en van deze neerlegging melding maakt op het zittingsblad. Uiteraard kunnen de conclusies vooraf ter griffie worden neergelegd.

ii. De gewone procedure

121. Voor zaken die niet vallen onder het toepassingsgebied van art. 1066 geldt art. 1064 onverkort. De geïntimeerde beschikt over een

¹¹⁶ Supra, randnummer 108 en infra, randnummer 127.

maand om te concluderen, te rekenen vanaf de inleiding van de zaak. De appellant heeft een maand om te antwoorden. Daarop heeft de geïntimeerde nog eens vijftien dagen om van wederantwoord te dienen. Het nieuwe art. 1064 geeft deze mogelijkheid niet meer aan de appellant.

122. Deze bepalingen zijn geformuleerd "onverminderd de toepassing van de regels van het geding" (art. 1064, lid 1). Aldus verwijst het nieuwe art. 1064 naar de regeling voor concluderen van art. 741 e.v. Ger. W. De ingewikkelde bepalingen van artt. 747 en 748 die de mogelijkheid voorzien om de termijnen van concluderen in der minne te wijzigen en om aan de rechter een regeling van termijnen om te concluderen te vragen, gelden dus ook in hoger beroep, alsmede de sancties die de wet voorziet voor het geval een conclusie laattijdig wordt neergelegd.

3. Besluit

123. De gewijzigde procedure in hoger beroep veralgemeent de inleiding van hoger beroep op vaste datum. Elke akte van hoger beroep moet in principe de plaats, de dag en het uur van verschijning vermelden en moet gemotiveerd zijn. Elke zaak in hoger beroep komt, i.t.t. vroeger waar dit enkel het geval was indien de versnelde procedure werd aangewend, op een inleidingszitting.

124. Drie hypothesen kunnen zich voordoen :

a : De zaak valt onder de opsomming van art. 1066, lid 2 Ger. W. De wetgever is van oordeel dat een snelle behandeling moet gebeuren getoet op het vermoeden van dringendheid van het geval : de zaak wordt aangehouden en behandeld op de inleidingszitting of binnen de drie maanden daarna, behoudens wanneer de partijen in onderling akkoord opteren om de gewone procedure aan te wenden.

b : De partijen, of één van hen, zijn van mening dat slechts korte debatten nodig zijn voor de behandeling van de zaak. De zaak moet worden behandeld op de inleidingszitting of binnen de drie maanden hieropvolgend, zonder appreciatiemogelijkheid voor de rechter ingeval beide partijen om de versnelde procedure verzoeken. De rechter behoudt wel een marginaal toetsingsrecht wanneer het verzoek slechts van één der partijen uitgaat. Onder het vroegere systeem bestond deze mogelijkheid niet, aangezien het hier per definitie ging om zaken die niet vallen onder de wettelijke opsomming van zaken die o.w.v. hun dringende aard overeenkomstig de verkorte rechtspleging moeten worden behandeld. De zaak moest bijgevolg worden ingeleid met een termijn voor de verschijning, zodat er geen inleidingszitting was en men meteen in het systeem kwam met termijnen voor concluderen en rechtsdagbepaling overeenkomstig art. 750 - 751 Ger. W.. c : Andere zaken worden behandeld volgens de gewone procedure. Ze worden niet aangehouden op de inleidingszitting, maar verzonden naar de rol. Er wordt geconcludeerd, en er moet een rechtsdag worden aangevraagd met toe-

passing van artt. 750 - 751 Ger. W.. 125. De partijen kunnen, wanneer zij optreden via een advocaat, overeenkomstig art. 729 Ger. W. opteren voor een schriftelijke verschijning. In dat geval komt men automatisch in de derde hypothese terecht. Men doet afstand van de versnelde procedure, waardoor de zaak wordt verzonden naar de rol en verder wordt behandeld volgens de gewone regels van het geding.

126. Een korte vergelijking met het systeem van art. 735 kan worden gemaakt.

Art. 735 en art. 1066, lid 1 zijn vergelijkbaar met elkaar. Het gaat om zaken die slechts korte debatten vergen. Partijen krijgen de mogelijkheid om te vragen dat de zaak op de inleidingszitting of korte tijd erna wordt behandeld. Voor hoger beroep stelt de wetgever een tijds-limiet van drie maanden. Een soortgelijke termijn is echter niet voorzien in eerste aanleg. Een datum die meer dan drie maanden verwijderd ligt van de inleidingszitting kan evenwel niet meer worden beschouwd als een "nabije datum" in de zin van art. 735, §1-2 Ger. W..

127. Art. 1066 gaat echter verder. In een tweede lid bepaalt de wetgever een reeks gevallen waarin de versnelde procedure verplicht moet worden gevolgd, omdat ze geacht worden dringend te zijn. De beoordeling van dringendheid wordt hier niet overgelaten aan de partijen, maar opgelegd door de wetgever. De versnelde procedure moet worden toegepast behoudens akkoord van de partijen, terwijl voor de andere zaken dan deze opgenomen in art. 1066, lid 2 de gewone procedure wordt toegepast behoudens indien één van de partijen of beide partijen oordelen dat de zaak slechts korte debatten vergt en toepassing van de versnelde procedure vragen. In eerste aanleg wordt de toepassing van de korte weg volledig overgelaten aan het oordeel van de partijen. De wet voorziet er niet in een opsomming van zaken die verplicht volgens de korte procedure moeten worden behandeld.

III. BEOORDELING

128. Met het invoeren van de verkorte rechtspleging in hoger beroep heeft de wetgever van 1967, zoals reeds herhaaldelijk werd gesteld, gepoogd een middel te bieden om dringende zaken en zaken die slechts korte debatten vergen, snel te behandelen. Oorspronkelijk bleef het toepassingsgebied van de korte weg beperkt tot negen limitatief opgesomde gevallen (oud art. 1063 Ger. W.). Bij wet van 3 augustus 1992 werd die opsomming ingeperkt, maar werd daarnaast het toepassingsgebied van de versnelde procedure verruimd tot die gevallen waarin de partijen van oordeel zijn dat slechts korte debatten nodig zijn. De vraag is nu of deze procedure effectief enige versnelling in het gerechtelijk apparaat teweeg heeft gebracht en zal brengen.

I Een juiste toepassing van de wet vereist de samenwerking van al wie bij de procedure betrokken is.

I.1 129. De zaak moet eerst en vooral in staat zijn om te kunnen worden behandeld. Dit is niet zo evident gelet op de korte termijn die slechts moet worden gelaten tussen het instellen van het hoger beroep en de inleidingszitting, waarop de zaak in principe moet worden aangehouden (in principe acht dagen onder het oude systeem en vijftien dagen onder het nieuwe). Slechts in echt eenvoudige zaken kan men in dergelijk korte tijd de zaak in staat stellen, maar van zodra de zaak iets complexer wordt, zal dat al heel wat meer moeilijkheden met zich meebrengen.

130. De Belgische Nationale Orde van Advokaten wenst de advocaten ertoe aan te zetten de zaken op de inleidingszitting te behandelen, en in het algemeen vragen om uitstel en verzending naar de rol te beperken. Daartoe heeft de Orde gesteld dat de advocaten de deontologische plicht hebben hun werkzaamheden dermate te organiseren dat elk uitstel van een te pleiten zaak in de mate van het mogelijke wordt vermeden¹¹⁷. Bovendien heeft ze ook een regeling uitgewerkt om het gebruik van artt. 735 en 1066 Ger. W. te stimuleren. Wanneer een advocaat toepassing wenst te maken van art. 735 of art. 1066 Ger. W., kan hij zich verzetten tegen de verzending naar de rol van een zaak die slechts korte debatten vergt, en op de zitting vonnis vorderen, zonder hierdoor een inbreuk te maken op de plicht van confraterniteit. Er wordt dan wel vereist dat hij van die bedoeling melding heeft gemaakt in de gedinginleidende akte, of zijn tegenstrever daarvan heeft verwittigd, en dat hij onverwijld de stukken van zijn dossier meedeelt aan zijn tegenstrever voor zover dat nog niet gebeurd zou zijn. Een kort uitstel moet evenwel worden geduld¹¹⁸. De advocaat pleegt dus geen inbreuk op de confraterniteit wanneer hij toepassing vraagt van de versnelde procedure in zaken die voor behandeling in kortè debatten in aanmerking komen. Maar onder het vroegere systeem behield de rechter in eerste aanleg zijn appreciatierecht met betrekking tot de beoordeling van de mogelijkheid om de zaak in korte debatten te behandelen. Doorgaans was hij ook geneigd het verzoek tot toepassing van art. 735 Ger. W. af te wijzen wanneer de wederpartij het niet eens was met deze proce-

¹¹⁷ Art. 1, Reglement van de Belgische Nationale Orde van Advokaten d.d. 28 januari 1988 omtrent vragen tot uitstel en verzending naar de rol.

¹¹⁸ Art. 6, Reglement van de Belgische Nationale Orde van de Advokaten d.d. 28 januari 1988 omtrent vragen tot uitstel en verzending naar de rol. De Nederlandse Orde van de Advokaten bij de balie te Brussel heeft, in een rondschriften d.d. 9 december 1992, aan haar leden meegedeeld dat de tekst van het Reglement van de Nationale Orde van de advocaten van 28 januari 1988 gehandhaafd mag worden. De Nederlandse Orde beveelt aan dat de pleiters die toepassing wensen te maken van art. 735 of art. 1066 Ger. W., volledig akkoord moeten gaan zowel over het principe van de korte debatten, als over de eventuele termijn om conclusies en stukken neer te leggen. Een onvolwaardig akkoord zal met zich meebrengen dat de rechter de zaak niet in staat zal achten. Voorts stelt de orde dat de vraag tot toepassing van art. 735 en 1066 in de dagvaarding of in het verzoekschrift ernstig en op gedetailleerde wijze gemotiveerd moet zijn. Stijlformules zullen als onvoldoende beschouwd mogen worden.

cedure. Het nieuwe art. 1066, lid 1 bevat voor het hoger beroep een regeling die analoog is aan art. 735 Ger. W. Het appreciatierecht van de rechter ingeval slechts één partij verzoekt om behandeling van de zaak in korte debatten, is evenwel beperkt tot een marginale toetsing¹¹⁹. Zijn mogelijkheid om het verzoek af te wijzen is dan ook beperkt, zodat een ruimere toepassing van de procedure niet denkbeeldig is.

131. De versnelde procedure moet verplicht worden toegepast in de aangelegenheden genoemd in art. 1066, lid 2 Ger. W., ook wanneer een partij zich daartegen zou verzetten. Slechts in onderling akkoord van de partijen kan de lange weg worden opgegaan. De mogelijkheid om de toepassing van de versnelde procedure af te wijzen, is dus beperkt.

132. Blijft echter het probleem dat een zaak niet kan worden behandeld op de inleidingszitting als ze niet in staat is. In dat geval moet toch uitstel worden gevraagd. Art. 1066 stelt weliswaar een tijdslimiet van drie maanden voor de behandeling van de zaak, maar bij gebrek aan enige wettelijke sanctie, kan dit gemakkelijk terzijde worden geschoven. Wanneer een beroep geldig werd ingesteld, kan geen nietigheid uitgesproken worden louter omwille van het feit dat de termijn van drie maanden van art. 1066 niet in acht werd genomen, bij gebrek aan uitdrukkelijke nietigheidssanctie (art. 860 Ger. W.). Een bijkomende inspanning zal moeten worden geleverd door de advocaten om de zaken tijdig in staat te stellen, zodat de toepassing van de versnelde procedure wordt gewaarborgd.

I.2 133. Ook de magistraten moeten evenwel bereid zijn een inspanning te leveren om zaken die snel kunnen of moeten worden behandeld, ook snel te behandelen. Dhr. Landuyt pleit ervoor dat ook eens zou worden nagedacht "over een bepaalde mentaliteit binnen de rechterlijke macht die erin bestaat om traag te werken en het potlood te verkiezen boven de tekstverwerker, dit hoewel die tekstverwerker hier en daar toch al ter beschikking is". Men moet durven nadenken, aldus dhr. Landuyt, over een sanctiemogelijkheid van de leden van de Rechterlijke Macht¹²⁰. Een strengere handhaving van de deontologie van de magistraten is nodig. Het mag niet zijn dat, wanneer de advocaten een inspanning doen om de zaak tijdig in staat te stellen, de snelle behandeling zou worden gesaboteerd door de inertie van sommige magistraten. En wat baat een snelle "behandeling" als de zaak de facto sanctieloos maandenlang in beraad blijft¹²¹?

¹¹⁹ Supra, randnummer 107. Dezelfde beperking geldt ook voor de toepassing van het nieuwe art. 735 Ger. W. Supra, onder randnummer 106.

¹²⁰ *Hand.*, Kamer, B.Z. 1991-'92, 17 juli 1992, 1766.

¹²¹ Er bestaat wel een sanctiemechanisme voor de gevallen waarin een rechter een zaak te lang in beraad houdt. De vraag is echter hoe efficiënt het werkt. De rechter moet in principe uitspraak doen binnen de maand na het sluiten van de debatten (art. 770,

I.3 134. Besluit van dit alles is dat er meer nodig is dan enkel een wijziging van de wet om het gebruik van de versnelde rechtspleging aan te moedigen. Er moet een zekere mentaliteitswijziging komen die ertoe leidt dat advocaten én magistraten ook bereid zijn mee te werken aan de realisatie van het doel van de wetgever bij het regelen van de verkorte rechtspleging, namelijk een snelle behandeling van dringende en eenvoudige zaken.

135. Uit de eerste commentaren die ik kon opvangen, blijkt dat er, helaas, nauwelijks iets aan de vroegere toestand is veranderd wat betreft de behandeling op de inleidingszitting of op een nabije datum, omdat de zaken nog vrijwel steeds naar de rol worden verzonden.

II 136. Maar ook de wetgever gaat zeker niet vrijuit. Hij ziet een reeks praktische problemen volkomen over het hoofd en geeft blijk van een verbluffende naïveteit en een gebrek aan realiteitszin: rechters noch partijen zijn bovenmenselijke wezens wier verwerkingsmogelijkheden grenzeloos zijn. Het is gemakkelijk een snelle behandeling van de gerechtszaken op papier te ontwerpen als men geen oog heeft voor de grenzen van hen die dat alles moeten verwerken, en dan nog liefst op een kwaliteitsvolle manier. Bovendien verliest de wetgever ook uit het oog dat het aantal zaken bestendig stijgt, waardoor het voor de rechters praktisch onmogelijk wordt om het grote aantal zaken dat op de inlei-

lid 1 Ger. W.). Deze termijn is niet op straffe van nietigheid voorgeschreven. Wanneer de rechter evenwel niet tijdig uitspraak kan doen, moet hij dat maandelijks vermelden op het zittingsblad (art. 770, lid 3 Ger. W.). De procureur - generaal, resp. de procureur des konings, heeft toezicht op de naleving van de regels van artt. 769 e.v. Ger. W. via de maandelijks overlegging van de zittingsbladen (art. 788 Ger. W.). Wanneer hij merkt dat een zaak te lang in beraad wordt genomen, zijn twee sancties mogelijk. In alle gevallen kan een tuchtonderzoek bevolen worden. Ingeval het beraad reeds meer dan zes maanden aansleept, kan de procureur - generaal ook een vordering tot onttrekking van de zaak indienen bij het Hof van Cassatie. Als het Hof effectief een arrest van onttrekking wijst, volgt daarop in de regel ook een tuchtsanctie, tot zelfs de afzetting van de betrokken magistraat. De vordering tot onttrekking wordt in de praktijk echter slechts in extreme gevallen toegepast. De controle via de zittingsbladen doet wel een zekere druk ontstaan op de rechters, namelijk door de vrees dat de zaak zal worden onttrokken, gevolgd door een tuchtsanctie, of door de vrees dat zijn promotiekansen in het gedrang worden gebracht. Het nieuwe art. 770, lid 4 Ger. W. voorziet nog een bijkomend element in dit controlesysteem: de rechter moet nu zelf de eerste voorzitter bij het hof van beroep of het arbeidshof verwittigen wanneer hij het beraad reeds langer dan drie maanden aanhoudt. Aldus beoogt de wetgever het verantwoordelijkheidsgevoel van de rechter aan te scherpen: hij moet nu zelf zijn eigen vertraging melden aan zijn eerste voorzitter, hetgeen grotendeels neerkomt op een zelfculpabilisering. Maar welke de sanctie is voor het geval de rechter dit "vergeet", is niet bepaald. In de praktijk blijkt dit sanctieapparaat nauwelijks te werken. Te allen kante blijken de uitspraken soms maandenlang op zich te laten wachten. Opvallend daarbij is dat het eigenlijk slechts gaat om een systeem van interne controle, louter onder collega's, zonder dat er een onafhankelijke derde bij wordt betrokken, en zonder dat de procespartijen zelf enig initiatiefrecht hebben. Zij kunnen zich hoogstens bij de corpsoversten beklagen, wat zeer delicaat is.

dingszitting wordt gebracht en dat valt onder de toepassing van art. 1066, ook binnen de drie maanden te behandelen. In de Raad van State Afdeling Administratie beschikken de staatsraden over auditeurs die hen bijstaan bij de behandeling van de zaken. Het auditoraat heeft er namelijk o.m. tot taak de beslissingen van de Raad van State voor te bereiden. De rechters en raadsheren in de gewone rechtscolleges genieten dit voordeel niet. Zij moeten alle werk zelf doen. Het zal wel zo zijn dat niet alle magistraten een even grote ijver aan de dag leggen om snel en efficiënt te werken. Maar zelfs als ze dat zouden doen, dan nog valt te betwijfelen of ze wel de mogelijkheden hebben om het toenemend aantal zaken, waarvan de moeilijkheidsgraad bovendien ook niet vermindert, dermate snel te behandelen dat de gerechtelijke achterstand zich stabiliseert en zelfs afneemt. Het stijgend aantal zaken en de toenemende moeilijkheidsgraad van de zaken heeft ook voor gevolg dat het voor de advocaten erg moeilijk wordt om op korte termijn een zaak in staat te stellen zodat deze kan worden behandeld op de inleidingszitting of korte tijd nadien.

137. We bevinden ons blijkbaar in een tijdperk waarin het concept van snelrecht zaligmakend lijkt te zijn. Inzake strafprocedure wordt steeds meer gezocht naar mogelijkheden van snelle berechting van criminelen. Met de wijziging van het Gerechtelijk Wetboek ingevolge de wet van 3 augustus 1992 heeft het concept snelrecht ook zijn intrede gedaan in het burgerlijke procesrecht. Snelle behandeling van geschillen lijkt plots de enige bekommernis te zijn geworden van de wetgever. Maar heeft hij wel voldoende nagedacht over de praktische haalbaarheid hiervan? En doet hij aldus niet al te zeer afbreuk aan de rechten van de verdediging? Heel wat zaken vallen onder de verplichting van snelle behandeling van art. 1066, lid 2 Ger. W. Denken we alleen maar al aan het veelvuldig beroep dat tegenwoordig wordt gedaan op de procedure in kort geding nu de rechtspraak dermate is geëvolueerd dat de voorzitter in kort geding toch wel zeer ruime bevoegdheden heeft gekregen. Het hoger beroep tegen beschikkingen in kort geding moet gebeuren overeenkomstig de versnelde procedure. Dreigen de inleidingszittingen niet overbelast te worden als al die zaken onmiddellijk moeten worden aangehouden en bepleit? En hoe zit het met de rechten van de verdediging? De zaken die onder de toepassing vallen van art. 1066, lid 2, zijn niet altijd zo eenvoudig dat ze reeds op korte termijn kunnen worden behandeld. Geeft men de geïntimeerde wel nog voldoende tijd om zijn verweer voor te bereiden?

III 138. Een ander, meer fundamenteel probleem dat rijst i.v.m. de verkorte rechtspleging, is het probleem van de eerbiediging van de rechten van de verdediging, daarnet al even aangehaald. Art. 6 E.V.R.M. geeft niet alleen recht op behandeling van de zaak binnen een redelijke termijn, maar waarborgt ook het fundamenteel recht op een eerlijke behandeling van de zaak, waarmee vooral de eerbiediging van het recht

van verdediging wordt bedoeld. Elke partij heeft het recht om haar standpunt op een volledige wijze uiteen te zetten en dit in omstandigheden die haar niet in een minder gunstige positie stellen tegenover de andere partij. Elke partij moet dan ook voldoende tijd krijgen om haar verweer voor te bereiden en haar proceshouding te bepalen. Dat hieraan is voldaan ingeval de versnelde procedure wordt aangewend, is niet zo evident. De appellant beschikt over één maand vanaf de betekening van het vonnis om hoger beroep in te stellen (art. 1051 Ger. W.). De wetgever voorziet soms een kortere termijn, zoals inzake faillissementen, waar de beroepstermijn slechts vijftien dagen is te rekenen vanaf de betekening van het bestreden vonnis (art. 465 Faillissementswet). De beroepsakte moet gemotiveerd zijn (art. 1057, 7° Ger. W.), zodat de eiser in principe één maand heeft om zijn grieven voor te bereiden. Komt daar dan nog bij dat het vonnis niet altijd onmiddellijk wordt betekend, zodat de beroepstermijn niet onmiddellijk begint te lopen, en dat de wetgever de mogelijkheid niet heeft uitgesloten dat de appellant ook hangende de procedure voor de beroepsinstantie nog grieven opwerpt¹²², zodat hij nog een bijkomende termijn van minstens vijftien dagen krijgt om zijn standpunt voor te bereiden. Aldus beschikt de appellant over voldoende tijd om zijn argumenten tegen het beroepen vonnis uit te werken.

139. De geïntimeerde staat echter in een minder gunstige positie. Hij heeft slechts de vijftien dagen van de termijn van verschijning om zijn verweer voor te bereiden ingeval de zaak via de verkorte rechtspleging moet worden behandeld. Dit zal wellicht voldoende zijn wanneer het gaat om een eerder eenvoudige zaak, die beantwoordt aan de definitie van "zaken waarvoor slechts korte debatten nodig zijn"¹²³. Bekijkt men echter de opsomming van gevallen waarin overeenkomstig art. 1066, lid 2 Ger. W. de korte weg verplicht moet worden gevolgd, dan valt het op dat daar vaak zeer complexe zaken onder vallen¹²⁴. Men kan zich dan ook afvragen of de vijftien dagen van de termijn van verschijning hier wel voldoende ruimte bieden om het recht van de ver-

¹²² Supra, randnummers 86 en 91.

¹²³ Maar hoeveel zulke uiterst eenvoudige zaken gaan in hoger beroep??

¹²⁴ Het is bijvoorbeeld niet omdat het vonnis uitvoerbaar is verklaard bij voorraad zonder borgstelling of kantonnement, dat het om een eenvoudige zaak gaat! In theorie moet de uitvoerbaarheid bij voorraad weliswaar de uitzondering zijn en mag de rechter dit enkel uitspreken in zaken die niet al te ingewikkeld zijn, maar de praktijk is vaak anders! Een ander voorbeeld is het hoger beroep tegen beslissingen die een maatregel alvorens recht te doen of een voorlopige maatregel inhouden. Men kan misschien nog aannemen dat het hier gaat om eenvoudige zaken, voorzover de beslissing zich beperkt tot dergelijke maatregel. Maar ook gemengde vonnissen vallen onder het toepassingsgebied van art. 1066, lid 2, 2°. Een gemengd vonnis bevat naast de beslissing alvorens recht te doen of de voorlopige maatregel ook reeds beslissingen over de grond van de zaak. In zo'n geval is het al heel wat minder evident dat het gaat om een eenvoudige zaak die snel kan worden behandeld zonder dat de rechten van de verdediging in het gedrang worden gebracht!

dediging ten volle uit te oefenen wanneer de zaak op de inleidingszitting wordt aangehouden.

140. Het probleem wordt des te prangender wanneer partijen ook nog gebruik gaan maken van hun recht om een nieuwe of een wijzigende vordering in te stellen in graad van beroep, of om een tegeneis in te dienen ¹²⁵. Men moet voldoende tijd laten aan de partij die geconfronteerd wordt met dergelijke vordering, om haar verweer voor te bereiden, zonder evenwel in strijd te komen met de vereiste van behandeling van de zaak binnen een redelijke termijn. Mag men dan al aannemen dat de redelijke termijn van art. 6 E.V.R.M. korter is in gevallen die dringend of eenvoudig zijn, de termijn mag niet dermate kort worden dat de rechten van de verdediging niet meer in redelijkheid kunnen worden gewaarborgd. Een bezinning omtrent de verenigbaarheid van art. 1066 Ger. W. en de vereiste van eerbiediging van de rechten van de verdediging, dringt zich dan ook op.

IV 141. Besluit van dit alles is dat men toch wel de indruk krijgt dat de wetgever van het ene uiterste in het andere is gevallen. Als reactie op de vaststelling dat het gerecht een steeds grotere achterstand opbouwt, heeft hij een systeem van snelrecht willen invoeren, waarbij alles nu plots niet snel genoeg kan gaan. Maar snelrecht is vaak slecht recht: partijen hebben onvoldoende de mogelijkheid om een zaak behoorlijk in staat te stellen, en op een slecht of onvolledig voorbereide zaak kan bezwaarlijk een kwalitatief hoogstaande beslissing volgen. Moet niet worden gevreesd dat, zo de wet mocht worden toegepast zoals de wetgever blijkt gehoopt te hebben, de kwaliteit van de rechtsbedeling ernstig in het gedrang kan komen?

¹²⁵ Een nieuwe of wijzigende vordering in hoger beroep is mogelijk onder dezelfde voorwaarden als in eerste aanleg (artt. 807 - 808 jo. art. 1042 Ger. W.): de procedure moet op tegenspraak zijn, en de vordering moet berusten op een feit of akte in de dagvaarding aangevoerd, zelfs indien de juridische omschrijving ervan anders is. Uitzondering hierop wordt gemaakt voor een aantal vorderingen die zonder verdere voorwaarden kunnen ingesteld hangende de procedure (art. 808 Ger. W.). Wat betreft de toelaatbaarheid van de tegenvordering in hoger beroep, heeft het Hof van Cassatie geacht dat, in weerwil van art. 810 Ger. W. dat geen beperkingen stelt voor de ontvankelijkheid van tegenvorderingen lopende de procedure, toch dezelfde voorwaarden moeten worden toegepast als deze die ingevolge artt. 807 - 808 gelden voor de nieuwe en de gewijzigde vordering (Cass., 10 april 1978, *Arr. Cass.*, 1978, 917; Cass., 10 september 1982, *Arr. Cass.*, 1982-'83, 55; Cass., 4 december 1989, *Arr. Cass.*, 1989-'90, 467). Opdat een tegenvordering die voor het eerst in hoger beroep wordt ingesteld, ontvankelijk zou zijn, moet bijgevolg de procedure op tegenspraak verlopen, en moet de vordering berusten op een feit of een akte in de dagvaarding aangevoerd. Zie ook VAN REEPINGHEN, Ch., *Verslag over de Gerechtelijke Hervorming*, Brussel, Belgisch Staatsblad, 1964, 335.

Aperçu général

Ce texte a pour but d'analyser la procédure à suivre lorsqu'on veut faire appel. L'auteur a choisi de comparer la situation telle qu'elle était avant l'entrée en vigueur de la loi du 3 août 1992 avec la situation actuelle. Elle commence par indiquer la procédure normale afin de pouvoir ensuite se concentrer sur la "procédure rapide" dont l'article 1066 du code judiciaire forme l'essentiel.

print service

*Kwaliteit
op Tijd!*

VOOR AL UW KOPIEER- EN DRUKWERKEN

Tiensestraat 38 - 3000 Leuven
☎ (016) 22 10 39 FAX (016) 29 19 48